

Ds 2009:2

Skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel

REGERINGSKANSLIET

Jordbruksdepartementet

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-690 91 91
Ordertel: 08-690 91 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss. Hur och varför. Statsrådsberedningen, 2003.
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som skall svara på remiss.

Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/>

Tryckt av Edita Sverige AB
Stockholm 2009

ISBN 978-91-38-23141-8
ISSN 0284-6012

Innehåll

Sammanfattning	7
Författningsförslag	9
Förslag till lag om skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel.....	9
1 Ärendet	17
2 EG-förordningarna	19
2.1 EG-förordningen om garanterade traditionella specialiteter av jordbruksprodukter och livsmedel.....	19
2.1.1 Innehåll.....	19
2.1.2 Struktur.....	21
2.1.3 Tillämpningsförordningen.....	22
2.2 EG-förordningen om skydd av geografiska beteckningar och ursprungs­beteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel.....	22
2.2.1 Innehåll.....	22
2.2.2 Struktur.....	23
2.2.3 Tillämpningsförordningen.....	24
2.3 Behov av nationella bestämmelser.....	25

3	Kontrollförordningen	27
3.1	Förordningens syfte och tillämpning	27
3.2	Behov av nationella bestämmelser.....	28
4	Nationell reglering	29
4.1	Nuvarande reglering.....	29
4.2	Lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel.....	29
4.3	Förordningen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel.....	30
5	En ny lag om skyddade beteckningar	31
5.1	Anpassning till gällande gemenskapsrätt.....	31
5.2	En ny lag om skyddade beteckningar	31
5.3	Utvidgat tillämpningsområde.....	34
5.4	Kompletterande föreskrifter	35
6	Behöriga myndigheter	37
7	Kontrollbestämmelser	39
7.1	Två typer av kontroll.....	39
7.2	Kontrollmyndigheter	41
7.3	Kontrollmyndigheternas övriga åligganden	48
7.4	Delegation av uppgifter i kontrollen.....	49
7.5	Kommunal samverkan i kontrollen.....	51

7.6	Föreläggande riktat mot en kommun	53
7.7	Föreskrifter om kontroll	53
7.8	Kontrollförfarandet	54
7.9	Kontrollmyndigheternas skyldighet att verka för att överträdelse beivras	57
8	Avgifter	59
8.1	Avgift för handläggning av ansökningsärenden m.m.	60
8.2	Avgift för kontroll av att produktspecifikationen följs innan produkten släpps ut på marknaden och för viss uppföljande kontroll	61
8.3	Avgiftbelagd eller avgiftsbefriad offentlig kontroll?	61
8.4	Avgiftsberäkning	65
9	Civilrättsliga sanktioner.....	67
9.1	Det civilrättsliga sanktionsdirektivet	67
9.1.1	Syfte och tillämpningsområde	67
9.1.2	Åtgärder, förfaranden och sanktioner	68
9.1.3	Vem har rätt att begära tillämpning av åtgärderna, förfarandena och sanktionerna?	68
9.1.4	Rättigheter som omfattas av direktivet	69
9.2	Propositionen om civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område	69
9.2.1	Förslaget	69
9.2.2	Tillämpliga sanktioner och åtgärder	70
9.3	Aktuellt lagstiftningsbehov	72
10	Åtgärder vid bristande efterlevnad.....	73

10.1	Förelägganden och förbud, vite.....	73
10.2	Omhändertagande av varor	75
10.3	Rättelse	77
10.4	Sanktioner.....	78
10.4.1	Nuvarande reglering	78
10.4.2	EG-förordningarnas dubbla syfte.....	79
10.4.3	Krav på kontroll utförd av offentliga myndigheter och krav på sanktioner	80
10.4.4	Befintligt säkerställande av skydd för registrerade beteckningar	80
10.4.5	Tillvaratagande av konsumenternas rätt till information	82
10.4.6	Behov av sanktioner vid överträdelse av EG-bestämmelserna.....	85
10.4.7	Möjlighet att genomföra kontroll.....	85
11	Överklagande m.m.....	87
12	Följändringar i andra lagar	89
13	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	91
14	Konsekvenser	95
14.1	Konsekvenser för det allmänna	95
14.2	Konsekvenser för kommunerna.....	97
14.3	Konsekvenser för företagen	97
15	Författningskommentar	99
	Förslag till lag om skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel.....	99

Sammanfattning

I promemorian lämnas förslag till en ny lag om skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel med kompletterande bestämmelser till ett antal EG-förordningar som innehåller bestämmelser om geografiska beteckningar, ursprungsbeteckningar, traditionella uttryck och garanterade traditionella specialiteter.

Syftet med förslaget är att anpassa den nationella lagstiftningen om skyddade beteckningar dels till nya EG-förordningar på området dels till lagar och förordningar på likartade områden, särskilt livsmedelslagen.

Bestämmelserna i den nuvarande lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. har i sak överförs till förslaget till ny lag. Förslaget har kompletterats med ett antal bestämmelser, främst i syfte att underlätta för kontrollmyndigheterna att utöva sin kontroll. I promemorian föreslås bl.a. nya bestämmelser om kommunal samverkan i kontrollen, om omhändertagande av vara och om hjälp av polismyndighet.

I promemorian har föreslagits att den nya lagen ska utvidgas till att omfatta även skyddade beteckningar för vin och spritdrycker. Vidare har föreslagits att ansvaret för kontrollen, när det gäller rena jordbruksprodukter, ska överföras från Livsmedelsverket till Jordbruksverket. Dessutom görs bedömningen att ansvaret för handläggningen av ansökningar m.m. när det gäller jordbruksprodukter bör överföras från Livsmedelsverket till Jordbruksverket.

Den föreslagna lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2010.

Författningsförslag

Förslag till lag om skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag kompletterar

1. rådets förordning (EG) nr 509/2006 av den 20 mars 2006 om garanterade traditionella specialiteter av jordbruksprodukter och livsmedel¹, och

2. rådets förordning (EG) nr 510/2006 av den 20 mars 2006 om skydd av geografiska beteckningar och ursprungs-beteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel².

2 § Lagen kompletterar även, i de delar de innehåller bestämmelser som rör skydd för geografiska beteckningar, ursprungs-beteckningar, traditionellt skydd och garanterade traditionella specialiteter,

1. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 av den 15 januari 2008 om definition, beskrivning, presentation och märkning av, samt skydd av geografiska

---

¹ EUT L 93, 31.3.2006, s. 1 (Celex 32006R0509).

² EUT L 93, 31.3.2006, s. 12 (Celex 32006R0510).

beteckningar för, spritdrycker, samt om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1576/89³,

2. rådets förordning (EG) nr 479/2008 av den 29 april 2008 om den gemensamma organisationen av marknaden för vin, om ändring av förordningarna (EG) nr 1493/1999, (EG) nr 1782/2003, (EG) nr 1290/2005 och (EG) nr 3/2008 samt om upphävande av förordningarna (EEG) nr 2392/86 och (EG) nr 1493/1999⁴, och

3. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd⁵.

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om verkställigheten av EG-bestämmelserna.

Kontroll

4 § Kontroll av efterlevnaden av denna lag, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen och de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna ska utövas av statliga myndigheter och kommuner i enlighet med de föreskrifter som regeringen meddelar.

En kommuns uppgift ska fullgöras av den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- eller hälsoskyddsområdet.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får överlämna till ett sådant kontrollorgan som avses

---

³ EUT L 39, 13.2.2008, s. 16 (Celex 32008R0110).

⁴ EUT L 148, 6.6.2008, s. 1 (Celex 32008R0479).

⁵ EUT L 165, 30.4.2004, s. 1 (Celex 32004R0882).

i artikel 2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004, i enlighet med de kriterier som föreskrivs i artikel 5 i samma förordning, att utöva kontroll enligt artikel 15 i rådets förordning (EG) nr 509/2006, artikel 11 i rådets förordning (EG) nr 510/2006, artikel 22 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 och artikel 48 i rådets förordning (EG) nr 479/2008.

Kontrollmyndigheternas övriga åligganden

6 § Regeringen får utse en eller flera myndigheter att samordna övriga kontrollmyndigheters verksamhet och lämna råd och hjälp i denna verksamhet.

Den myndighet som utövar kontroll ska genom rådgivning, information och på annat sätt underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt lagen, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen och de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna.

7 § Den myndighet som utövar kontroll ska verka för att överträdelser av lagen, av de föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen eller av de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen, beivras.

Kommunal samverkan i kontrollen

8 § En kommun får träffa avtal med en annan kommun om att kontrolluppgifter som kommunen har enligt denna lag ska skötas helt eller delvis av den andra kommunen. Kommunen får dock inte överlåta befogenhet att meddela beslut i ett ärende.

En kommun får också efter överenskommelse med en annan kommun uppdra åt anställda i den kommunen att besluta på kommunens vägnar i ett visst ärende eller en grupp av ärenden,

dock inte i de fall som avses i 6 kap. 34 § kommunallagen (1991:900). Föreskrifterna i 6 kap. 24–27 och 35 §§ kommunallagen om jäv och anmälan av beslut till nämnd ska tillämpas på den som fattar sådana beslut.

Förelägganden riktade till kommuner

9 § Om en kommun inte fullgör sin skyldighet att utöva kontroll, får Livsmedelsverket förelägga kommunen att göra detta. Ett sådant föreläggande ska innehålla uppgifter om de åtgärder som Livsmedelsverket anser nödvändiga för att skyldigheten ska uppfyllas.

Föreskrifter om kontroll

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. hur kontroll ska bedrivas, och
2. skyldighet för en kontrollmyndighet eller ett kontrollorgan som anlitas i kontrollen att lämna information till en sådan samordnande myndighet som avses i 6 § första stycket.

Rätt till upplysningar och tillträde

11 § En kontrollmyndighet och ett kontrollorgan som anlitas i kontrollen har i den utsträckning som behövs för kontrollen rätt att på begäran få

1. upplysningar och ta del av handlingar, och
2. tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som har anknytning till verksamheten och där göra undersökningar och ta prover.

Bestämmelserna i första stycket gäller också för EG:s institutioner och för inspektörer och experter som utsetts av institutionerna.

Skyldighet att tillhandahålla hjälp

12 § Den som är föremål för kontroll ska tillhandahålla den hjälp som behövs för att kontrollen ska kunna genomföras.

Förelägganden och förbud

13 § Utöver vad som följer av de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen får en kontrollmyndighet meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lagen, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen och de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna ska följas.

Vite

14 § Förelägganden och förbud enligt 13 § eller enligt de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen får förenas med vite.

Om kontrollmyndigheten har anledning att misstänka att någon har begått en gärning som kan föranleda straff, får dock myndigheten inte vid vite förelägga den misstänkte att medverka i utredningen.

Omhändertagande av varor

15 § Utöver vad som följer av de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen får en kontrollmyndighet ta hand om en vara som avses med ett föreläggande eller förbud enligt 13 §, om föreläggandet eller förbudet inte följs.

Om en vara har tagits om hand, får ägaren under överinseende av kontrollmyndigheten ändra benämningen på eller sammansättningen av varan eller göra någon annan ändring så att den överensstämmer med de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen. Annars ska kontrollmyndigheten låta förstöra varan på ägarens bekostnad.

Rättelse

16 § Om någon inte fullgör sina skyldigheter enligt lagen, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen eller de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna, får kontrollmyndigheten besluta om rättelse på hans eller hennes bekostnad.

Hjälp av polismyndighet

17 § Polismyndigheten ska lämna den hjälp som behövs för utövande av kontroll eller verkställighet av beslut enligt denna lag, de föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen eller de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna.

Hjälp enligt första stycket får begäras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att polisens särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller
2. det annars finns synnerliga skäl.

Avgifter

18 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet att betala avgift för

1. kontroll enligt denna lag, de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen,

2. prövning eller handläggning enligt denna lag, de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen.

Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet för kommunerna att ta ut sådan avgift som avses i första stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om beräkningen av avgifter som tas ut av statliga myndigheter och kontrollorgan.

Överklagande

19 § Beslut av en kommunal nämnd enligt denna lag, enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen får överklagas hos länsstyrelsen.

20 § Beslut av en statlig förvaltningsmyndighet enligt denna lag, enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

21 § En myndighet får bestämma att dess beslut ska gälla omedelbart även om det överklagas.

-----

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010, då lagen (1995:1336) om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. ska upphöra att gälla.
2. Förbud, förelägganden och andra beslut om skyldigheter för enskilda som har meddelats med stöd av äldre föreskrifter ska anses beslutade enligt denna lag.

1 Ärendet

Den 20 mars 2006 antog rådet förordning (EG) nr 509/2006 om garanterade traditionella specialiteter av jordbruksprodukter och livsmedel (EUT L 93, 31.3.2006, s. 1, Celex 32006R0509) och förordning (EG) nr 510/2006 om skydd av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel (EUT L 93, 31.3.2006, s. 12, Celex 32006R0510).

De ovannämnda förordningarna ersatte förordning (EEG) nr 2082/92 av den 14 juli 1992 om särartsskydd för jordbruksprodukter och livsmedel (EGT L 208, 24.7.1992, s. 9, svensk specialutgåva område 3, volym 43, s. 160, Celex 31992R2082) respektive förordning (EEG) nr 2081/92 av den 14 juli 1992 om skydd för geografiska och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel (EGT L 208, 24.7.1992, s. 1, svensk specialutgåva område 3, volym 43, s. 153, Celex 31992R2081). Bestämmelserna i dessa förordningar har kompletterats genom bestämmelser i dels lagen (1995:1336) om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m., dels förordningen (1995:1345) om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m.

Med anledning av de nya EG-förordningarna finns behov av att anpassa befintlig nationell lagstiftning.

2 EG-förordningarna

2.1 EG-förordningen om garanterade traditionella specialiteter av jordbruksprodukter och livsmedel

2.1.1 Innehåll

Rådets förordning (EG) nr 509/2006 om garanterade traditionella specialiteter av jordbruksprodukter och livsmedel syftar till att skydda det mervärde som en produkts särart kan medföra för konsumenterna.

Endast jordbruksprodukter eller livsmedel som framställs med traditionella råmaterial, kännetecknas av en traditionell sammansättning eller framställs eller bearbetas på ett sätt som återspeglar traditionellt bruk kan registreras som garanterade traditionella specialiteter (GTS). En grupp bestående av producenter eller bearbetningsföretag, som arbetar med en sådan jordbruksprodukt eller ett sådant livsmedel, kan ansöka om registrering. För att kunna registreras som en garanterad traditionell specialitet ska produkten ha en viss särart, vilket innebär att den klart ska skilja sig från liknande produkter som hör till samma kategori. Ansökan ska åtföljas av bland annat en produktspecifikation med information om produktens egenskaper och produktionsmetoden. Förfarandet inleds i

medlemsstaten, men avslutas av kommissionen som registrerar de beteckningar som uppfyller kraven i förordningen.

När en jordbruksprodukt eller ett livsmedel har registrerats som en garanterad traditionell specialitet får endast de producenter som följer produktspecifikationen använda beteckningen garanterad traditionell specialitet i sin märkning av och reklam för produkten. Om beteckningen garanterad traditionell specialitet används ska den registrerade benämningen anges tillsammans med antingen gemenskapssymbolen eller beteckningen garanterad traditionell specialitet. En benämning som registrerats får endast användas för en produkt som motsvarar produktspecifikationen.

En benämning som registrerats får dock fortsätta att användas i märkningen av produkter som inte motsvarar den registrerade specifikationen under förutsättning att beteckningen garanterad traditionell specialitet, förkortningen GTS eller den därtill hörande gemenskapssymbolen inte anges. Det är emellertid möjligt att vid ansökan förbehålla sig rätten att använda den benämning som registreras. Den registrerade benämningen får då inte längre användas i märkningen av liknande produkter som inte motsvarar produktspecifikationen, även om den inte åtföljs av beteckningen garanterad traditionell specialitet, förkortningen GTS eller den därtill hörande gemenskapssymbolen.

Ett kontrollsystem är kopplat till det skydd som ges genom förordningen. En producent som för första gången ska producera en garanterad traditionell specialitet ska i förväg anmäla detta till den behöriga myndigheten eller det behöriga kontrollorganet i den medlemsstat där producenten är etablerad. Myndigheten eller kontrollorganet ska, innan en produkt släpps ut på marknaden som en garanterad traditionell specialitet, kontrollera att produktspecifikationen följs. De behöriga myndigheterna eller kontrollorganen ska vidare kontrollera att de skyldigheter som fastställs i förordningen följs. Denna kontroll ska utövas i enlighet med bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa

kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd (EUT L 165, 30.4.2004, s. 1, Celex 32004R0882). Beteckningen garanterad traditionell specialitet ska skyddas mot missbruk och vilseledande bruk och registrerade benämningar ska skyddas mot allt bruk som sannolikt kan vilseleda konsumenterna.

2.1.2 Struktur

Förordningen innehåller i artiklarna 1 och 2 bestämmelser om tillämpningsområde och definitioner. Benämningen särartsskydd som användes i den tidigare förordningen ersätts av beteckningen garanterad traditionell specialitet. I artikel 3 anges att kommissionen ska föra ett register över de garanterade traditionella specialiteter som erkänns i gemenskapen. I de följande artiklarna anges de krav som en produkt ska uppfylla för att kunna betecknas som en garanterad traditionell specialitet och det förfarande som ska följas för att registrering ska kunna ske (artiklarna 4-9). I artiklarna 10-13 finns bestämmelser om avregistrering och ändring av produktspecifikation samt om vem som får använda sig av registrerade beteckningar och på vilket sätt. Artiklarna 14 och 15 innehåller bestämmelser om kontroll. I artikel 16 anges att en producent måste göra en förhandsanmälan innan han kan börja producera en garanterad traditionell specialitet. I artikel 17 åläggs medlemsstaterna att vidta åtgärder för att säkerställa lagligt skydd mot missbruk, vilseledande och förväxling. Slutligen innehåller förordningen bestämmelser om kommittéförfarande, tillämpningsbestämmelser och övergångsbestämmelser, möjlighet för medlemsstaterna att ta ut avgifter, upphävande av den tidigare gällande förordningen på området samt om ikraftträdande. EG-förordningen trädde i kraft i april 2006 och är från och med detta datum tillämplig i väsentliga delar.

2.1.3 Tillämpningsförordningen

Närmare bestämmelser om tillämpningen av EG-förordningen om garanterade traditionella specialiteter finns i kommissionens förordning (EG) nr 1216/2007 av den 18 oktober 2007 om tillämpningsföreskrifter till rådets förordning (EG) nr 509/2006 om garanterade traditionella specialiteter av jordbruksprodukter och livsmedel (EUT L 275, 19.10.2007, s. 3, Celex 32007R1216).

Tillämpningsförordningen innehåller närmare bestämmelser bland annat om utformningen av och innehållet i ansökningar och produktspecifikationer, om benämningar och märkning, om register samt om tillämpliga förfaranden.

Tillämpningsförordningen trädde i kraft i oktober 2007.

2.2 EG-förordningen om skydd av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel

2.2.1 Innehåll

Rådets förordning (EG) nr 510/2006 om skydd av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel syftar till att skydda det mervärde som en produkts geografiska ursprung kan medföra för konsumenterna.

För att kunna registrera en ursprungsbeteckning eller en geografisk beteckning ska den jordbruksprodukt eller det livsmedel som beteckningen avser ha en viss koppling till ett avgränsat geografiskt område. Det krävs en starkare koppling till det avgränsade geografiska området för att registrera en ursprungsbeteckning än för att registrera en geografisk beteckning. En grupp bestående av producenter eller bearbetningsföretag som arbetar med en sådan produkt kan

ansöka om registrering. Ansökan ska åtföljas av bland annat en produktspecifikation med information om produktens egenskaper och produktionsmetoden samt en avgränsning av det geografiska området och faktorer som styrker sambandet mellan produktens kvalitet eller egenskaper och det avgränsade geografiska området. Förfarandet inleds i medlemsstaten, men avslutas av kommissionen som registrerar de beteckningar som uppfyller kraven i förordningen.

När en beteckning har registrerats får den användas av alla aktörer som saluför jordbruksprodukter eller livsmedel som överensstämmer med produktspecifikationen. När jordbruksprodukter eller livsmedel med ursprung i gemenskapen saluförs under en beteckning som registrerats i enlighet med förordningen ska benämningarna skyddad ursprungs-beteckning och skyddad geografisk beteckning eller de gemenskapssymboler som förknippas med dessa anges i märkningen. Endast de aktörer som följer produktspecifikationen får använda beteckningen.

Ett kontrollsystem är kopplat till det skydd som ges genom förordningen. Innan en produkt som skyddas av en registrerad ursprungs-beteckning eller geografisk beteckning släpps ut på marknaden ska den behöriga myndigheter eller det behöriga kontrollorganet kontrollera att produktspecifikationen följs. De behöriga myndigheterna eller kontrollorganen ska vidare kontrollera att de skyldigheter som fastställs i förordningen följs. Denna kontroll ska utövas i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004. Ursprungs-beteckningar och geografiska beteckningar ska skyddas mot obehörigt och vilseledande bruk.

2.2.2 Struktur

Förordningen innehåller i artiklarna 1 och 2 bestämmelser om tillämpningsområde och definitioner. Av artikel 3 framgår dels att beteckningar som blivit generiska inte får registreras, dels vad

som gäller vid konflikter mellan beteckningar och namn, homonyma beteckningar och varumärken. För att en produkt ska kunna få en skyddad geografisk beteckning eller ursprungs-beteckning måste produkten överensstämma med en produktspecifikation. Bestämmelser om produktspecifikationen återfinns i artikel 4. I de följande artiklarna förklaras det förfarande som ska följas för att registrering ska kunna ske (artiklarna 5–7). I artikel 8 anges vem som får använda sig av registrerade beteckningar och på vilket sätt. I artikel 9 anges vilket förfarande som ska följas för att en produktspecifikation ska kunna ändras. Artiklarna 10 och 11 innehåller bestämmelser om kontroll. Artikel 12 avser avregistrering. I artiklarna 13 och 14 redogörs för det skydd registrerade beteckningar åtnjuter och för förhållandet mellan varumärken, ursprungs-beteckningar och geografiska beteckningar. Slutligen innehåller förordningen bestämmelser om kommittéförfarande, tillämpningsbestämmelser och övergångsbestämmelser, möjlighet för medlemsstaterna att ta ut avgifter, upphävande av den tidigare gällande förordningen på området samt om ikraftträdande (artiklarna 15–20). EG-förordningen trädde i kraft i maj 2006 och är från och med detta datum tillämplig i väsentliga delar.

2.2.3 Tillämpningsförordningen

Närmare bestämmelser om tillämpningen av EG-förordningen om skydd av geografiska beteckningar och ursprungs-beteckningar finns i kommissionens förordning (EG) nr 1898/2006 av den 14 december 2006 om fastställande av närmare tillämpningsbestämmelser för rådets förordning (EG) nr 510/2006 om skydd av geografiska beteckningar och ursprungs-beteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel (EUT L 369, 23.12.2006, s. 1, Celex 32006R1898).

Tillämpningsförordningen innehåller närmare bestämmelser bland annat om utformningen av och innehållet i ansökningar

och produktspecifikationer, om möjlighet för en enskild att betraktas som en grupp, om beteckningar och märkning, om register samt om tillämpliga förfaranden.

Tillämpningsförfarandet trädde i kraft i december 2006.

2.3 Behov av nationella bestämmelser

EG-förordningarna är bindande för medlemsstaterna och direkt tillämpliga. Det är dock nödvändigt – i syfte att kunna tillämpa förordningarna fullt ut – att komplettera en del av bestämmelserna i förordningarna med nationella bestämmelser.

En ansökan om registrering ska lämnas in i den medlemsstat där gruppen av producenter eller bearbetningsföretag är etablerad respektive i den medlemsstat där det geografiska området är beläget. Detta innebär att medlemsstaterna måste ha en organisation för att ta emot och handlägga de ansökningar som lämnas in. Medlemsstaterna är dessutom skyldiga att kontrollera att de skyldigheter som fastställs i förordningen följs och ska utse de myndigheter som ska ha ansvaret för att denna kontroll utförs. Såsom angetts ovan hänvisas i rådets förordningar (EG) nr 509/2006 och nr 510/2006 i detta sammanhang till bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004. Medlemsstaterna ska vidare säkerställa att ursprungsbeteckningar, geografiska beteckningar samt beteckningen garanterad traditionell specialitet åtnjuter lagligt skydd.

De nya EG-förordningarna innehåller inte några genomgripande förändringar vad gäller tillämpningsområdena, möjligheterna att erhålla skydd enligt förordningarna eller de villkor som ska vara uppfyllda för att skydd ska kunna beviljas. De bestämmelser som avser ansökningsförfarandet har i viss mån utvidgats eller gjorts mer detaljerade och mer ansvar för ansökningsförfarandet har lagts på medlemsstaterna. Det har införts en bestämmelse om att medlemsstaterna får ta ut en

avgift för att täcka sina omkostnader. I övrigt har förordningarna fått en ny struktur genom att klargörande rubriker har införts. Den förändring som har störst betydelse för utformningen av och innehållet i de kompletterande nationella bestämmelserna är att kontroll av att förordningarna följs ska utövas i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004. I syfte att kunna uppfylla de krav som ställs i den sistnämnda förordningen är det nödvändigt att införa en rad nya bestämmelser i nationell rätt när det gäller geografiska beteckningar och ursprungs-beteckningar samt garanterade traditionella specialiteter.

3 Kontrollförordningen

3.1 Förordningens syfte och tillämpning

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd reglerar medlemsstaternas kontroll av att foder- och livsmedelsföretagarna följer de regler som gemenskapen har ställt upp inom områdena foder, livsmedel, djurskydd och djurhälsa. Förordningen slår fast bestämmelser för hur den offentliga kontrollen i medlemsstaterna ska organiseras och genomföras och riktar sig således till medlemsstaterna och deras behöriga myndigheter.

Syftet med förordningen är att förhindra, undanröja eller till godtagbara nivåer minska riskerna för människor och djur direkt eller via miljön samt att säkerställa god sed inom handeln med foder och livsmedel och skydda konsumenternas intresse.

Förordningen är, i och med hänvisningarna i förordningarna (EG) nr 509/2006 och (EG) nr 510/2006, tillämplig även vid kontroll av att skyldigheterna i dessa förordningar följs.

3.2 Behov av nationella bestämmelser

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 gäller bland annat kontroll av att livsmedelslagstiftningen följs. En noggrann genomgång av förordningen gjordes i regeringens proposition 2005/06:128 Anpassningar till nya EG-bestämmelser om livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd m.m.

I likhet med vad som gällde då livsmedelslagen infördes är det nödvändigt att på områdena för geografiska beteckningar och ursprungs-beteckningar samt garanterade traditionella specialiteter komplettera förordning (EG) nr 882/2004 med nationella bestämmelser. Bland annat behövs mer detaljerade bestämmelser om kontrollförfarandet än de som finns i den nu gällande lagen och förordningen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. I syfte att underlätta för de myndigheter som ska tillämpa såväl EG-bestämmelserna som de nationella bestämmelserna bör de nationella bestämmelserna i så stor utsträckning som möjligt utformas på samma sätt som redan gällande bestämmelser på närliggande områden.

4 Nationell reglering

4.1 Nuvarande reglering

De tidigare gällande EG-förordningarna, rådets förordningar (EG) nr 2081/92 och nr 2082/92, var direkt tillämpliga i nationell rätt. I syfte att kunna tillämpa förordningarna var det emellertid nödvändigt att komplettera förordningarna med bestämmelser i nationell rätt. De kompletterande bestämmelser som antogs samlades i lagen (1995:1336) om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. och förordningen (1995:1345) om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m.

4.2 Lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel

I den inledande 1 § anges att lagen kompletterar EG-förordningarna.

I 2–6 §§ finns bestämmelser om tillsyn över efterlevnaden av EG-förordningarna. Regeringen bemyndigas att utse den eller de myndigheter som ska utöva tillsyn över efterlevnaden av EG-förordningarna och att föreskriva att en tillsynsmyndighet får överlåta åt någon annan myndighet att utöva viss tillsyn. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ges vidare rätt att överlämna till ett enskilt kontrollorgan att utöva

tillsyn. I syfte att kunna utöva tillsynen ges tillsynsmyndigheter och kontrollorgan rätt att få tillträde till relevanta utrymmen och att erhålla nödvändiga handlingar. Tillsynsmyndigheten ges befogenhet att meddela de förelägganden och förbud som behövs för att EG-förordningarna ska följas, och i samband med detta sätta ut vite. Slutligen ges regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer befogenhet att meddela föreskrifter om hur tillsynen ska bedrivas.

Enligt 7 § får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriva att avgifter tas ut för tillsynen och i ärenden enligt EG-förordningarna.

I 8 § finns bestämmelser om överklagande.

4.3 Förordningen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel

I den inledande 1 § anges att förordningen kompletterar EG-förordningarna.

I 2 § utses Livsmedelsverket till behörig myndighet enligt EG-förordningarna. Det är således Livsmedelsverket som ska ta emot och kontrollera ansökningar om registrering och i övrigt utföra de uppgifter som en behörig myndighet ska utföra enligt EG-förordningarna. Livsmedelsverket utses dessutom, i 3 §, till den myndighet som ska utöva offentlig kontroll över bestämmelserna i EG-förordningarna. I paragrafen anges även att den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet, inom de ansvarsområden som följer av bestämmelserna i livsmedelslagen (2006:804), ska se till att reglerna följs. I 4 § ges Livsmedelsverket befogenhet att meddela föreskrifter om hur tillsynen ska bedrivas och i 5 § att föreskriva att avgifter ska tas ut för tillsynen och i ärenden enligt EG-förordningarna. I 6 § finns en bestämmelse om överklagande av beslut av en kommunal nämnd.

5 En ny lag om skyddade beteckningar

5.1 Anpassning till gällande gemenskapsrätt

De tidigare gällande rådets förordningar (EG) nr 2081/92 och nr 2082/92 har upphört att gälla och ersatts av två nya förordningar, nämligen rådets förordningar (EG) nr 510/2006 respektive nr 509/2006. Detta föranleder en översyn av den nationella lagstiftningen på området, för att anpassa den till de nya förordningarna.

Denna anpassning kan göras på olika sätt. En möjlighet är att komplettera den nu gällande lagen och förordningen med de bestämmelser som krävs. Ett annat alternativ är att låta de bestämmelser som avser geografiska beteckningar och ursprungs-beteckningar samt garanterade traditionella specialiteter ingå i en annan, redan befintlig lag, t.ex. livsmedelslagen. Slutligen kan de nya EG-förordningarna ge upphov till en ny lag och en ny förordning om beteckningar i nationell rätt.

5.2 En ny lag om skyddade beteckningar

Promemorians förslag: Den nuvarande lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. ska

ersättas av en ny lag. Lagen ska komplettera rådets förordning (EG) nr 509/2006 om garanterade traditionella specialiteter av jordbruksprodukter och livsmedel och rådets förordning (EG) nr 510/2006 om skydd av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel.

Skälen för promemorians förslag: I syfte att förenkla tillgängligheten till lagstiftningen skulle det vara en fördel att samla all lagstiftning som avser livsmedel i en och samma lag, nämligen livsmedelslagen (2006:804). En sådan ordning skulle underlätta för enskilda att informera sig om vad som gäller för just livsmedel. Om EG-förordningarna kompletterades av livsmedelslagen skulle dessutom de bestämmelser som finns i livsmedelslagen om kontroll, straffansvar och avgifter automatiskt bli tillämpliga inom förordningarnas områden.

Nackdelen med en sådan ordning är dock att EG-förordningen om skydd av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel skulle splittras upp, då den även omfattar produkter som inte omfattas av definitionen på livsmedel i livsmedelslagen. En del av den förordningen skulle således kompletteras av en egen lag.

Ett annat skäl till att inte välja en sådan lösning är att livsmedelslagens syfte inte helt stämmer överens med de nu aktuella förordningarnas syfte. I 1 § livsmedelslagen anges att lagen syftar till att säkerställa en hög skyddsnivå för människors hälsa och för konsumenternas intressen när det gäller livsmedel. I författningskommentaren till 1 § livsmedelslagen i proposition 2005/06:128 Anpassningar till nya EG-bestämmelser om livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd m.m. anges att formuleringen har hämtats från artikel 1 i den centrala EG-förordningen inom livsmedelsområdet, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet (EGT

L 31, 1.2.2002, s. 1, Celex 32002R0178). I skälen i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 nämns bland annat att människors liv och hälsa bör garanteras en hög skyddsnivå, att allmänheten ska informeras när det finns välgrundad anledning att misstänka att ett livsmedel kan utgöra en hälsorisk och att det är nödvändigt att fastställa allmänna krav så att endast säkra livsmedel och foder släpps ut på marknaden. Det talas vidare om vetenskapliga bedömningar och om risker. Livsmedelslagen syftar således huvudsakligen till att garantera att endast säkra och hälsosamma livsmedel släpps ut på marknaden. Detta kan avse krav på vilka ämnen som får finnas i livsmedel och i vilken mängd, bestämmelser om hur livsmedel ska hanteras och bestämmelser om hur ett visst livsmedel ska vara sammansatt för att anses tillhöra ett visst produktslag.

De nu aktuella förordningarna syftar emellertid, snarare än till att säkerställa att endast hälsosamma och säkra livsmedel släpps ut på marknaden, till att skydda en annan typ av mervärde hos produkterna. Det rör sig om att skydda ett mervärde som vissa produkter har för konsumenterna på grund av att de är producerade inom ett visst område eller med hjälp av en viss produktionsmetod. Det mervärde produkterna får genom detta är inte nödvändigtvis kopplat till att de är säkrare och hälsosammare än andra produkter, utan mervärdet kan ligga i en viss smakupplevelse eller ett intresse för vissa produktionsmetoder framför andra.

I skäl 2 i båda EG-förordningarna påpekas vidare att efterfrågan på produkter med särskilda egenskaper kan vara till stort gagn för landsbygdens ekonomi, särskilt i mindre gynnade eller avlägset belägna områden, genom att jordbrukarnas inkomster förbättras och genom att avfolkning förebyggs i dessa områden. EG-förordningarna syftar således, till skillnad från Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 och livsmedelslagen, även till att tillvarata producenternas intressen.

Sammantaget bör rådets förordningar (EG) nr 509/2006 och nr 510/2006, i likhet med de förordningar som tidigare reglerade

området, kompletteras av en egen lag. Då de nya EG-förordningarna innebär att ganska omfattande ändringar och kompletteringar behöver göras i nationell rätt bör den nu gällande lagen och förordningen ersättas av en ny lag och en ny förordning om skyddade beteckningar.

I syfte att anpassa svensk lagstiftning till nya EG-bestämmelser om livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd m.m., bland annat när det gäller offentlig kontroll enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004, genomfördes under år 2006 lagändringar i relevanta lagar. Lagarna utformades då så långt det var möjligt på likartat sätt. Även de nu aktuella EG-förordningarna hänvisar till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 och de bestämmelser som den nu aktuella lagen behöver innehålla motsvarar bestämmelserna i ovan nämnda lagar. I syfte att uppnå enhetlighet och underlätta tillämpningen av lagen bör även den nu aktuella lagen utformas i enlighet med redan gällande enhetliga bestämmelser. I det följande hänvisas i detta avseende främst till livsmedelslagen (2006:804).

5.3 Utvidgat tillämpningsområde

Promemorians förslag: Den nya lagen ska komplettera även andra EG-bestämmelser som avser geografiska beteckningar, ursprungsbeteckningar, traditionella uttryck samt garanterade traditionella specialiteter.

Skälen för promemorians förslag: Det finns bestämmelser om geografiska beteckningar, ursprungsbeteckningar och traditionella uttryck även i andra EG-förordningar, som i nuläget kompletteras av livsmedelslagen. Vad som anförts ovan i avsnitt 5.2 innebär att även dessa förordningar bör kompletteras av den här aktuella lagen, till den del de avser sådana beteckningar. Berörda förordningar är Europaparlamentets och rådets

förordning (EG) nr 110/2008 av den 15 januari 2008 om definition, beskrivning, presentation och märkning av, samt skydd av geografiska beteckningar för, spritdrycker, samt om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1576/89 (EUT L 39, 13.2.2008, s. 16, Celex 32008R0110), rådets förordning (EG) nr 479/2008 av den 29 april 2008 om den gemensamma organisationen av marknaden för vin, om ändring av förordningarna (EG) nr 1493/1999, (EG) nr 1782/2003, (EG) nr 1290/2005 och (EG) nr 3/2008 samt om upphävande av förordningarna (EEG) nr 2392/86 och (EG) nr 1493/1999 (EUT L 148, 6.6.2008, s. 1, Celex 32008R0479) och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd.

5.4 Kompletterande föreskrifter

Promemorians förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar de föreskrifter som behövs som komplettering av EG-bestämmelserna.

Skälen för promemorians förslag: De aktuella EG-förordningarna förutsätter att det meddelas nationella bestämmelser antingen för att precisera bestämmelser eller för att verkställa dem. Det förekommer också att medlemsstaterna åläggs en skyldighet att reglera vissa frågor nationellt. De förhållanden som skall regleras är av sådan karaktär att de normalt regleras i förordning eller andra föreskrifter. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför utfärda sådana föreskrifter som behövs som komplettering till EG-bestämmelserna. Detta kan ske genom antagande av bestämmelser i form av verkställighetsföreskrifter eller med stöd

av regeringens restkompetens. Något bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter behövs därför inte. En bestämmelse som upplyser om att kompletterande föreskrifter kan antas bör däremot införas.

6 Behöriga myndigheter

Promemorians bedömning: Livsmedelsverket och Jordbruksverket bör vara behöriga myndigheter inom sina respektive verksamhetsområden.

Skälen för promemorians bedömning: För att kunna inrätta de system som förutsätts i rådets förordningar (EG) nr 509/2006 och nr 510/2006 krävs att det finns en nationell organisation för att ta emot och handlägga ansökningar om registrering, ändring av produktspecifikation och avregistrering samt i övrigt utföra uppgifter som inte ska utföras av kontrollmyndigheten.

Livsmedelsverket är i dag behörig myndighet att ta emot och kontrollera ansökningar om registrering av beteckningar samt att utföra de uppgifter i övrigt som en behörig myndighet har enligt EG-förordningarna (jfr 2 § förordningen (1995:1345) om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m.).

Livsmedelsverket ska enligt sin instruktion utöva verksamhet på livsmedelsområdet. En mer ingående redogörelse för vad detta kan anses omfatta lämnas i avsnitt 7.2. Som närmare framgår av den redogörelsen kan Livsmedelsverkets verksamhetsområde inte anses omfatta alla produkter som avses i EG-förordningarna. En del produkter får i stället anses omfattas av Jordbruksverkets verksamhetsområde.

Uppdelningen mellan myndigheterna bör när det gäller de uppgifter som ska utföras av de behöriga myndigheterna följa samma uppdelning som den som gäller för kontrollmyndigheterna.

Livsmedelsverket och Jordbruksverket bör därför vara behöriga myndigheter inom sina respektive verksamhetsområden.

Detta bör framgå av en regeringsförordning.

7 Kontrollbestämmelser

7.1 Två typer av kontroll

Promemorians förslag: Begreppet tillsyn ska ersättas av begreppet kontroll. Begreppet kontroll ska omfatta såväl offentlig kontroll som kontroll av att produktspecifikationerna följs.

Skälen för promemorians förslag:

I rådets förordningar (EG) nr 509/2006 och (EG) nr 510/2006 finns bestämmelser om två typer av kontroll. Den första kontrollen ska ske redan innan en jordbruksprodukt eller ett livsmedel släpps ut på marknaden. Kontroll ska då ske av att produktspecifikationen följs. Medlemsstaterna är emellertid skyldiga att se till att det även därefter utövas offentlig kontroll av att bestämmelserna i förordningarna följs. Denna kontroll ska utföras i enlighet med förordning (EG) nr 882/2004.

Offentlig kontroll

Genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 infördes begreppet offentlig kontroll för den kontrollverksamhet som ska genomföras i enlighet med förordningens bestämmelser. Enligt artikel 2.1 i förordningen

utgör offentlig kontroll varje form av kontroll som utförs av den behöriga myndigheten eller av gemenskapen i syfte att kontrollera efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd. Med kontroll avses enligt förordningen kontroll av om specificerade krav har uppfyllts, genom undersökning och bedömning av sakligt underlag (artikel 2.2).

Begreppet offentlig kontroll används även i de nu relevanta EG-förordningarna nr 509/2006 och nr 510/2006.

Bestämmelserna i EG-förordningarna, inklusive definitionen av offentlig kontroll, gäller direkt i Sverige som svensk lag. Det är därför nödvändigt att begreppet tillsyn ersätts av det gemenskapsrättsliga begreppet offentlig kontroll i de nationella författningar som ska komplettera EG-förordningarna.

Begreppet offentlig kontroll har redan inarbetats i nationell rätt i den lagstiftning som kompletterar bland annat förordning (EG) nr 882/2004. Detta gäller bland annat livsmedelslagen.

Kontroll av att produktspecifikationerna följs

Av artikel 15 i rådets förordning (EG) nr 509/2006 och artikel 11 i rådets förordning (EG) nr 510/2006 framgår att en kontroll ska göras av att produktspecifikationen följs innan en produkt släpps ut på marknaden.

Kontrollen ska genomföras antingen av den myndighet som ska utföra den offentliga kontrollen eller av ett kontrollorgan enligt artikel 2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 som utför produktcertifieringar. Med kontrollorgan avses enligt artikel 2 i sistnämnda förordning en oberoende tredje part till vilken den behöriga myndigheten har delegerat vissa kontrolluppgifter. Med den behöriga myndigheten avses i detta sammanhang enligt samma artikel den centrala myndigheten i en medlemsstat som har behörighet att genomföra offentlig kontroll eller varje annan myndighet som tilldelats sådan behörighet, dvs. den myndighet som i den nya

lagen om beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel enligt avsnitt 7.2 ska benämnas kontrollmyndighet.

EG-förordningarna om vin och spritdrycker

I de EG-förordningar som innehåller bestämmelser om beteckningar för vin och spritdrycker finns likartade bestämmelser som de som gäller för jordbruksprodukter och livsmedel.

Av artikel 22 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 framgår att kontroll av produktspecifikationen (även kallad kravspecifikationen) ska göras innan produkten släpps ut på marknaden. I artikel 24 i samma förordning anges att kontroll av att skyldigheterna i förordningen uppfylls ska ske i form av offentlig kontroll enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004.

Av artikel 48 i rådets förordning (EG) nr 479/2008 framgår att kontroll av att produktspecifikationen följs under produktionen och under eller efter tappningen av vinet ska genomföras varje år. Detta får anses innefatta dels en kontroll innan produkten släpps ut på marknaden, dels en årlig kontroll av att produktspecifikationen följs. Enligt artikel 47 i samma förordning ska dessutom kontroll av att skyldigheterna i kapitlet om ursprungsbeteckningar och geografiska beteckningar i förordningen uppfylls ske i form av offentlig kontroll enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004.

Den kontroll som ska genomföras enligt dessa förordningar är således likartad den kontroll som ska genomföras enligt rådets förordningar (EG) nr 509/2006 och nr 510/2006.

7.2 Kontrollmyndigheter

Promemorians förslag: Begreppet tillsynsmyndighet ska ersättas av begreppet kontrollmyndighet.

Regeringen ges befogenhet att föreskriva vilka myndigheter som ska vara kontrollmyndigheter samt att utse en eller flera myndigheter att samordna kontrollverksamheten.

Promemorians bedömning: Livsmedelsverket ska även i fortsättningen ansvara för och samordna kontrollen av efterlevnaden av de nationella författningarna och av de EG-förordningar som kompletteras av lagen inom sitt verksamhetsområde. Länsstyrelsen ska vara samordnande myndighet på länsnivå. Jordbruksverket ska vara kontrollmyndighet inom sitt verksamhetsområde.

Skälen för promemorians förslag och bedömning:

Nuvarande kontrollmyndighet

Livsmedelsverket är i dag kontrollmyndighet enligt 3 § i den nuvarande förordningen (1995:1345) om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m., såväl när det gäller livsmedel som jordbruksprodukter. Inom det ansvarsområde som följer av bestämmelserna i livsmedelslagen (2006:804) ska även den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet se till att reglerna följs.

Produkter som omfattas av kontroll

Den kontroll som ska utföras enligt lagen och de EG-förordningar som kompletteras av lagen avser inte endast livsmedel, utan även jordbruksprodukter som inte faller under livsmedelslagens definition av livsmedel.

Enligt 2 § livsmedelslagen ska begreppet livsmedel ha samma betydelse som i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och

krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet. Enligt artikel 2 i denna förordning avses med livsmedel alla ämnen eller produkter, oberoende av om de är bearbetade, delvis bearbetade eller obearbetade, som är avsedda att eller rimligen kan förväntas att förtäras av människor. Begreppet livsmedel inbegriper bland annat inte levande djur, utom om de har behandlats för att släppas ut på marknaden som livsmedel, eller växter före skörd.

Rådets förordning (EG) nr 509/2006 är tillämplig dels på jordbruksprodukter som är avsedda som livsmedel och förtecknade i bilaga I till fördraget, dels på livsmedel förtecknade i bilaga I till förordningen. Produkter som är "avsedda som livsmedel" bör motsvara produkter som är "avsedda att eller rimligen kan förväntas att förtäras av människor". Förordningens tillämpningsområde rymmer således inom den definition av begreppet livsmedel som anges i livsmedelslagen.

Rådets förordning (EG) nr 510/2006 är tillämplig på jordbruksprodukter avsedda som livsmedel enligt bilaga I till fördraget, för livsmedel enligt bilaga I till förordningen och för jordbruksprodukter enligt bilaga II till förordningen. De jordbruksprodukter som uppräknas i bilaga II till förordningen är bland annat hö, kork, ull, korgvide och skäktat lin. Detta är således inte produkter som är "avsedda att eller rimligen kan förväntas att förtäras av människor". De omfattas således inte av definitionen av begreppet livsmedel i livsmedelslagen och därmed i princip inte av Livsmedelsverkets verksamhetsområde. Dessa produkter omfattas snarare av Jordbruksverkets verksamhetsområde.

Livsmedelsverkets befintliga kontrollstruktur

Inom Livsmedelsverkets verksamhetsområde utövas kontroll på lokal, regional och central nivå. När det gäller kontrollen av livsmedelsanläggningar (livsmedelsbutiker, restauranger etc.)

bedrivs den största delen av den operativa offentliga kontrollen lokalt av kommunerna. Livsmedelsverket utövar operativ kontroll av slakterier, styckanläggningar och större mejerier och livsmedelsindustrier. Länsstyrelserna har från och med den 1 januari 2009 övertagit den operativa kontrollen av livsmedelsföretag i primärproduktionen från kommunerna. Länsstyrelserna utövar i övrigt den regionala kontrollen, vilken huvudsakligen består i att lämna rådgivning och samordna kontrollen inom länet. Den centrala kontrollmyndigheten är Livsmedelsverket.

Jordbruksverkets befintliga kontrollstruktur

Även inom Jordbruksverkets verksamhetsområde bedrivs kontrollen på olika nivåer. Sedan den 1 januari 2008 ansvarar länsstyrelserna för tvärvillkorskontrollen inom jordbruksproduktionen. Från och med den 1 januari 2009 har ansvaret för den offentliga kontrollen av djurskydd och foder i primärproduktionen överförs från kommunerna till länsstyrelserna. Jordbruksverket utövar operativ kontroll bl.a. av att EU:s bestämmelser om kvalitet och märkning av frukt och grönt följs. Detta görs genom stickprovskontroller hos producenter, packare och grossister samt ute i butiker. Jordbruksverket genomför även offentlig kontroll av bl.a. foderanläggningar. Jordbruksverket är även central kontrollmyndighet.

Ansvarig myndighet när det gäller livsmedel

Livsmedelsverket ska, enligt förordningen (2007:1043) med instruktion för Livsmedelsverket, utöva verksamhet på livsmedelsområdet.

Livsmedelsverket är kontrollmyndighet enligt den nuvarande lagstiftningen och har en väl organiserad struktur för

livsmedelskontroll. Det är därför lämpligt att Livsmedelsverket även i fortsättningen är central ansvarig myndighet när det gäller livsmedel.

Ansvarig myndighet när det gäller jordbruksprodukter

Det är Livsmedelsverket som i dagsläget har relevant kompetens när det gäller lagstiftningen och tillämpningen av liknande lagstiftning. Livsmedelsverket har det övergripande ansvaret att se till att regler om märkning av livsmedelsprodukter följs och är i dag ansvarigt för kontrollen av beteckningar på livsmedel, jordbruksprodukter, vin och spritdrycker. Detta talar för att även i fortsättningen låta Livsmedelsverket vara ansvarigt för kontrollen av de relevanta produkterna. Det som talar emot detta är att Livsmedelsverket saknar kunskap om själva produkterna.

Av förordningen (2007:1042) med instruktion för Statens jordbruksverk framgår att Jordbruksverket är förvaltningsmyndighet på jordbrukets område.

Kontrollen när det gäller beteckningar på jordbruksprodukter som inte är avsedda som livsmedel hör således snarast till Jordbruksverkets verksamhetsområde. Jordbruksverket är redan kontrollmyndighet enligt t.ex. lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter och ska som sådan kontrollera efterlevnaden av bland annat de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen (12 § i lagen). I tillkännagivandet (2006:1033) om de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter anges att Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 kompletteras av lagen om foder och animaliska biprodukter i de delar den innehåller bestämmelser som faller inom lagens tillämpningsområde. Jordbruksverket är således redan skyldigt att tillämpa förordning (EG) nr 882/2004. Även om Jordbruksverket inte har erfarenhet av att kontrollera just användningen av olika beteckningar, har verket trots allt

erfarenhet av kontroll enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 inom andra områden. Om man bara ser till produkternas art talar detta för att överföra ansvaret för kontrollen när det gäller skyddet för beteckningar på jordbruksprodukter som inte är avsedda som livsmedel på Jordbruksverket.

Som nämnts ovan (avsnitt 7.1) ska kontroll genomföras dels innan produkten släpps ut på marknaden dels i form av offentlig kontroll. Den offentliga kontrollen ska genomföras i alla led i produktionen, bearbetningen och distributionen av produkter. Om det finns befintliga kontrollstrukturer bör dessa utnyttjas i så stor omfattning som möjligt.

I kommissionens databas över registrerade beteckningar (DOOR) finns inga svenska beteckningar på jordbruksprodukter registrerade. Det finns totalt tre beteckningar registrerade, varav två avser eteriska oljor och en avser hö. Ytterligare två ansökningar om registrering av beteckning i kategorin blommor och prydnadsväxter har inlämnats.

De produkter som avses är hö, eteriska oljor, kork, koschenill, blommor och prydnadsväxter, ull, korgvide skäktat lin och bomull. Den offentliga kontroll som kan komma i fråga bör avse kontroll i bearbetningsanläggningar och i butiker. Det är därför inte möjligt att direkt utnyttja någon befintlig kontrollorganisation. Varken länsstyrelsernas kontroll inom primärproduktionen eller kommunernas kontroll av livsmedelsanläggningar är anpassade för dessa produkter. Det finns således inte någon befintlig kontrollstruktur som kan utnyttjas.

Då ingen befintlig kontrollorganisation kan utnyttjas och det rör sig om produkter som faller inom Jordbruksverkets verksamhetsområde talar övervägande skäl för att överföra ansvaret för kontrollen när det gäller skyddet för beteckningar på jordbruksprodukter som inte är avsedda som livsmedel till Jordbruksverket.

Övriga myndigheter i kontrollen

För att kunna få till stånd en effektiv kontroll av skyddet för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel är det av vikt att de ansvariga och samordnande kontrollmyndigheterna när så är möjligt kan använda sig av den kontrollorganisation som redan är inarbetad. Regeringen bör därför i förordning kunna föreskriva vilka myndigheter som ska vara kontrollmyndigheter.

Inom Livsmedelsverkets verksamhetsområde utövas kontroll på lokal, regional och central nivå. Kommunerna och Livsmedelsverket genomför operativ kontroll. Från och med den 1 januari 2009 utövar även länsstyrelserna operativ kontroll, då ansvaret för den operativa kontrollen inom primärproduktionen från och med detta datum har överförts från kommunerna till länsstyrelserna. Länsstyrelserna har dessutom en rådgivande och samordnande funktion inom länet. Den centrala kontrollmyndigheten är Livsmedelsverket.

Inom livsmedelsområdet finns således en struktur för kontroll av livsmedelsprodukter, där såväl kommunerna och länsstyrelserna som Livsmedelsverket är engagerade. Denna struktur bör även användas när kontroll ska utföras i enlighet med den nya lagen om skyddade beteckningar.

Även inom Jordbruksverkets verksamhetsområde bedrivs kontrollen på olika nivåer. Här är det länsstyrelserna och Jordbruksverket som är engagerade i kontrollverksamheten. Kontrollen av att lagstiftningen om skyddade beteckningar följs ska ske såväl innan produkterna släpps ut på marknaden som i form av offentlig kontroll av att lagstiftningen följs. Det finns för närvarande tre beteckningar registrerade för jordbruksprodukter. Det har lämnats in ytterligare två ansökningar. Ingen av registreringarna eller ansökningarna avser svenska produkter. Mot denna bakgrund kan det antas att kontrollen främst kommer att inriktas mot anläggningar som bearbetar produkterna och butiker som saluför produkterna. Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 ska en riskbaserad offentlig kontroll genomföras.

En riskbaserad kontroll som avser ett fåtal produkter kan förväntas bli mycket begränsad.

Länsstyrelserna utför offentlig kontroll inom primärproduktionen, men har ingen inarbetad kontrollstruktur för den kontroll som främst blir aktuell för de nu aktuella jordbruksprodukterna. Detta talar emot att lägga ansvaret för denna kontroll på länsstyrelserna. Det kan vidare ifrågasättas om det från effektivitetssynpunkt är lämpligt att lägga ansvaret för denna kontrolluppgift på länsstyrelserna. Som ovan angetts rör det sig endast om ett fåtal produkter och kontrollen kan antas bli mycket begränsad. Det är därför inte effektivt, vare sig ur ett kostnadsperspektiv eller ur ett kompetensperspektiv, att bygga upp en fungerande kontrollverksamhet hos alla länsstyrelser.

Det mest effektiva är därför att koncentrera kontrollverksamheten till en myndighet. Ansvaret för den operativa kontrollen av de aktuella jordbruksprodukterna bör därför ligga centralt på Jordbruksverket.

7.3 Kontrollmyndigheternas övriga åligganden

Promemorians förslag: Kontrollmyndigheterna ska genom rådgivning, information och på annat sätt underlätta för den enskilde att fullgöra de krav som ställs i lagen, föreskrifter och beslut meddelade med stöd av lagen och de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen.

Skälen för promemorians förslag: Begreppet offentlig kontroll, så som det definieras i förordning (EG) nr 882/2004, avser de operativa förfaranden som regleras genom den förordningen. Detta begrepp är snävare än det nationella begreppet tillsyn. Även kontrollen av att produktspecifikationerna följs avser ett operativt förfarande. Så som angetts i avsnitt 7.1 bör begreppet tillsyn ersättas av begreppet kontroll och begreppet kontroll ska omfatta såväl offentlig kontroll som kontroll av att

produktspecifikationerna följs. Detta innebär att generella serviceuppgifter i förhållande till allmänheten och andra kontrollmyndigheter, såsom rådgivning, allmän information och utvecklingsstöd m.m., faller utanför kontrollbegreppet. Kontrollmyndigheterna och de behöriga myndigheterna bör dock även fortsättningsvis ansvara för denna verksamhet. Detta bör för tydlighets skull regleras i lagen.

7.4 Delegation av uppgifter i kontrollen

Promemorians bedömning: Det följer direkt av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 att den behöriga myndigheten får delegera särskilda uppgifter i den offentliga kontrollen till ett eller flera kontrollorgan i enlighet med de förutsättningar som anges i förordningen. Någon bestämmelse i lag som ger en kontrollmyndighet en möjlighet att delegera särskilda uppgifter i den offentliga kontrollen till kontrollorgan är därför inte nödvändig.

Promemorians förslag: Bestämmelsen i den nuvarande lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m., enligt vilken regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får överlämna till ett enskilt kontrollorgan att utöva tillsyn, ska överföras till den nya lagen, men begränsas till att avse kontrollen av att produktspecifikationerna följs innan en produkt släpps ut på marknaden.

Skälen för promemorians bedömning och förslag:

Kontrollmyndigheten har med stöd av direkt tillämplig gemenskapslagstiftning rätt att delegera särskilda uppgifter i den offentliga kontrollen till ett eller flera kontrollorgan. Någon motsvarande direkt tillämplig bestämmelse när det gäller kontrollen av att produktspecifikationerna följs finns inte.

Offentlig kontroll

Av artikel 14 i rådets förordning (EG) nr 509/2006, artikel 10 i rådets förordning (EG) nr 510/2006, artikel 24 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 och artikel 47 i rådets förordning (EG) nr 479/2008 följer att den offentliga kontrollen när det gäller de skyldigheter som fastställs i dessa förordningar ska utföras i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004. Enligt artikel 5 i den sistnämnda förordningen får den behöriga myndigheten under angivna förutsättningar delegera vissa särskilda uppgifter i den offentliga kontrollen till ett eller flera kontrollorgan. Med kontrollorgan avses enligt artikel 2 i samma förordning en oberoende tredje part till vilken den behöriga myndigheten har delegerat vissa uppgifter. En sådan tredje part kan vara ett offentligt organ eller ett enskilt organ som fått sig tilldelat dessa kontrolluppgifter.

Bestämmelserna i EG-förordningarna är direkt tillämpliga i medlemsstaterna. Bestämmelsen i artikel 5 är utformad så att den i nationell författning utpekade behöriga myndigheten ska kunna tillämpa bestämmelsen direkt. Denna möjlighet till delegation av uppgifter i den offentliga kontrollen bör därför inte regleras i nationell författning. Ett mer utförligt resonemang i detta avseende har förts i regeringens proposition 2005/06:128 Anpassningar till nya EG-bestämmelser om livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd m.m.

Kontroll av att produktspecifikationerna följs

Förhållandet är något annorlunda när det gäller kontrollen av att produktspecifikationerna följs. Av artikel 15 i rådets förordning (EG) nr 509/2006, artikel 11 i rådets förordning (EG) nr 510/2006, artikel 22 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 och artikel 48 i rådets förordning (EG) nr 479/2008 framgår att en kontroll av att

produktspecifikationerna följs ska göras innan en produkt släpps ut på marknaden. Denna kontroll ska utföras av en eller flera behöriga myndigheter som ansvarar för offentlig kontroll och/eller av ett eller flera kontrollorgan enligt artikel 2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 som utför produktcertifieringar. Kontrollen av att produktspecifikationerna följs ska således utföras av samma myndigheter eller organ som de som utför den offentliga kontrollen. Bestämmelsen om delegation i artikel 5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 avser emellertid uttryckligen bara den offentliga kontrollen.

Av detta följer att den direkt tillämpliga gemenskapslagstiftningen inte medför någon rätt för kontrollmyndigheterna att delegera kontrollen av att produktspecifikationerna följs. Om kontrollmyndigheterna ska ha möjlighet att delegera denna kontroll till ett eller flera kontrollorgan måste denna delegationsrätt därför regleras i nationell lagstiftning. En bestämmelse om detta bör därför tas in i den nya lagen.

Eftersom det i detta sammanhang kan bli aktuellt att överlåta förvaltningsuppgift som innefattar myndighetsutövning till utländskt organ, aktualiseras en tillämpning av 10 kap. 5 § fjärde stycket regeringsformen. Detta innebär att riksdagens beslut ska tas med kvalificerad majoritet eller i grundlagsordning.

7.5 Kommunal samverkan i kontrollen

Promemorians förslag: Kommuner bör kunna träffa avtal om att uppgifter i kontrollen som en kommun har ska fullgöras av en annan kommun och att en person som är anställd av en kommun ska få fatta beslut på en annans vägnar.

Skälen för promemorians förslag: Det finns möjligheter för kommuner att inom djurskyddsområdet och livsmedelsområdet

anlita en annan kommun för att utföra vissa kontrolluppgifter. Denna möjlighet finns också enligt lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter och beträffande tillsyn enligt miljöbalken. Kommunen ges rätt att träffa avtal med en annan kommun om att kontrolluppgifter som kommunen har ska fullgöras av den andra kommunen. Kommunen får dock inte överlåta befogenheten att meddela beslut i ett ärende. Kommunen får vidare, efter överenskommelse med en annan kommun, uppdra åt anställda i den kommunen att besluta på kommunens vägnar i ett visst ärende eller en grupp av ärenden. Uppdraget kan inte avse ärenden som avses i 6 kap. 34 § kommunallagen (1991:900), dvs. ärenden som exempelvis avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet.

En möjlighet till samverkan genom avtal kan vara av betydelse framför allt för mindre och resurssvaga kommuner. Ett utökat samarbete kan minska sårbarheten i den enskilda kommunen och samtidigt ge inspektörerna samma möjlighet att specialisera sig som inspektörer i större kommuner. Det kan många gånger, framför allt i kommuner med mindre antal ärenden, framstå som mer praktiskt att anlita en annan kommun för att utföra vissa uppgifter än att använda sig av de möjligheter som kommunallagen ger i fråga om samarbetsformer (3 kap. 3 a § kommunallagen). Kommunerna bör få samma möjligheter att anlita andra kommuner för att utföra uppgifter inom kontrollen av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel som de har inom områdena för djurskydd, foder och livsmedel.

En utgångspunkt för förslaget är att varje kommun ska behålla ansvaret för sin verksamhet även om kommunen anlitar personal som är anställd i en annan kommun. Den föreslagna möjligheten att delegera själva beslutanderätten till andra kommuners personal innebär att den anställde ges rätt att handlägga vissa ärenden eller ärendetyper och att fatta beslut i ärendena i den delegerande kommunens namn.

Delegeringen medför inte att arbetsgivarförhållandena ändras utan delegaten är fortfarande formellt sett anställd i den andra kommunen. I sekretesshänseende kommer den anställde dock att

betraktas som en del av den delegerande kommunen, jämför 1 kap. 6 § och 15 kap. sekretesslagen (1980:100). Delegeringen skiljer sig till sin natur i princip inte från den delegering av beslutsrätten som en kommunal nämnd enligt kommunallagens bestämmelser har rätt att lämna till anställda i den egna kommunen. Därutöver innebär förslaget att kommunerna ges möjlighet att genom avtal lämna över vissa uppgifter till en kommun utan att beslutanderätten lämnas över. Det kan t.ex. röra sig om inspektioner, provtagningar eller andra utredningar av betydelse för kontrollen.

7.6 Föreläggande riktat mot en kommun

Promemorians förslag: Livsmedelsverket ska ha rätt att förelägga en kommun som inte fullgör sina skyldigheter att vidta rättelse.

Skälen för promemorians förslag: Inom livsmedelsområdet utövar Livsmedelsverket något som kan betecknas som tillsyn över den kommunala tillsynen. Den 1 juli 2005 fick Livsmedelsverket möjlighet att rikta ett föreläggande med krav på åtgärder mot en kommun som brister i tillsynen för att åstadkomma en bättre och mer likvärdig tillsyn över landet (se prop. 2004/05:72). Denna befogenhet överfördes till den nu gällande livsmedelslagen (2006:804). En motsvarande bestämmelse bör införas i den nya lagen om skyddade beteckningar.

7.7 Föreskrifter om kontroll

Promemorians förslag: Bestämmelsen i den nuvarande lagen om bemyndigande för regeringen eller den myndighet

regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hur tillsynen ska bedrivas ska i sak överföras till den nya lagen. Bemyndigandet ska utvidgas till att omfatta föreskrifter om skyldighet för en kontrollmyndighet eller ett kontrollorgan att lämna information till en samordnande myndighet.

Skälen för promemorians förslag: Den nuvarande lagen om skydd för beteckningar innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hur tillsynen ska bedrivas. Även i den nya lagen om skyddade beteckningar finns behov av en bestämmelse med stöd av vilken mer detaljerade föreskrifter kan antas om hur kontrollen ska genomföras i praktiken. Bestämmelsen bör därför överföras till den nya lagen.

I Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 finns krav på rapportering till kommissionen när det gäller kontrollen. För att rapporteringen ska kunna fullgöras kan det finnas ett behov av en möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att kunna meddela föreskrifter om skyldighet för kontrollmyndigheter eller ett kontrollorgan att lämna uppgifter till myndighet för att myndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter. Bemyndigandet innefattar även en rätt att meddela föreskrifter om inom vilken tid och på vilket sätt uppgifterna ska lämnas.

7.8 Kontrollförfarandet

Promemorians förslag: Bestämmelsen i den nuvarande lagen om tillträde samt rätt att få upplysningar och handlingar (4 §) ska överföras till den nya lagen. Bestämmelsens lydelse ska dock anpassas dels till den nya lagens kontrollbegrepp dels till de bestämmelser som finns i övriga lagar som kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004.

Nya bestämmelser ska införas i lagen om skyldighet att tillhandahålla hjälp och hjälp av polismyndighet. Även dessa bestämmelser ska utformas i enlighet med de bestämmelser som finns i övriga lagar som kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004.

Skälen för promemorians förslag:

Det finns flera nationella lagar som innehåller bestämmelser som kompletterar de bestämmelser om kontroll som finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004. Sådana bestämmelser finns bland annat i livsmedelslagen (2006:804), lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter, epizootilagen (1999:657) och zoonoslagen (1999:658).

Såväl Livsmedelsverket som Jordbruksverket är kontrollmyndigheter när det gäller att genomföra Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004.

I syfte att underlätta för kontrollmyndigheterna att utföra kontrollen inom ramen för den kontroll som redan utförs är det av vikt att lagen om skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel innehåller kontrollbestämmelser som såväl till sitt innehåll som till sin utformning i huvudsak överensstämmer med redan gällande bestämmelser.

Detta medför att redan gällande bestämmelser i den nuvarande lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel bör anpassas till främst livsmedelslagens bestämmelser. Dessutom bör nya bestämmelser införas för att åstadkomma ett fullständigt kontrollsystem som dels uppfyller kraven i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 dels är utformat i enlighet med motsvarande system i andra lagar.

Rätt till upplysningar och tillträde

Bestämmelsen i den nuvarande lagen bör i sak överföras till den nya lagen. I den nya lagen bör kontrollmyndighetens och kontrollorganets rätt att få upplysningar och tillträde utvidgas till att gälla alla områden, lokaler och utrymmen som har anknytning till verksamheten. Tillträdesrätten bör dessutom uttryckligen även omfatta en rätt att göra undersökningar och ta prover.

Rätten att få upplysningar och tillträde bör vidare gälla även för EG:s institutioner och för inspektörer och experter som utsetts av institutionerna.

Skyldighet att tillhandahålla hjälp

Den som är föremål för kontroll bör ha en skyldighet att tillhandahålla den hjälp som behövs för att kontrollen ska kunna genomföras. En bestämmelse med detta innehåll bör införas i den nya lagen.

Hjälp av polismyndighet

Såväl Livsmedelsverket som Jordbruksverket kan i dag i utövandet av sin kontrollverksamhet begära hjälp av polismyndighet. Detta framgår av bl.a. 27 § livsmedelslagen (2006:804) och 27 § lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter.

Eftersom kontrollen enligt lagen om skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel är avsedd att åtminstone delvis utföras i samband med redan befintlig kontrollverksamhet bör en bestämmelse med samma innehåll införas i denna lag.

7.9 Kontrollmyndigheternas skyldighet att verka för att överträdelser beivras

Promemorians förslag: Den myndighet som utövar kontroll ska verka för att överträdelser av lagen, de föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen eller av de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen, beivras.

Skälen för promemorians förslag: När förslaget till ny livsmedelslag var ute på remiss påpekade flera remissinstanser att det var angeläget att det uttryckligen angavs att tillsynsmyndigheterna är skyldiga att beivra överträdelser. En sådan bestämmelse fanns i den tidigare livsmedelslagen, men saknades i det förslag till ny livsmedelslag som remitterades. Bestämmelsen infördes i den tidigare gällande livsmedelslagen (1971:511) för att inskräpa vikten av att tillsynsmyndigheterna i ökad utsträckning beivrar de överträdelser de uppmärksammar i sin verksamhet. I förarbetena nämndes särskilt vikten av att tillsynsmyndigheterna vid misstanke om brott utan dröjsmål åtalsanmäler saken samt att myndigheterna mer aktivt använder vitesinstrumentet (prop. 1988/89:68 s. 59). Till följd av remissinstansernas synpunkter infördes en sådan bestämmelse även i den nya livsmedelslagen (2006:804).

Även i det här sammanhanget är det angeläget att det finns en bestämmelse om kontrollmyndigheternas skyldighet att verka för att överträdelser beivras för att inskräpa vikten av att myndigheterna i ökad utsträckning beivrar de överträdelser som de uppmärksammar i sin verksamhet. Det är viktigt att myndigheterna vid misstanke om överträdelser mer aktivt använder vitesinstrumentet och även i övrigt utnyttjar de instrument som är tillgängliga för att beivra överträdelser.

Lagen om skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel bör därför innehålla en bestämmelse som ålägger kontrollmyndigheterna att beivra överträdelser av regelverket.

8 Avgifter

Promemorians förslag: Den nuvarande lagens bestämmelse om bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att föreskriva att avgift ska tas ut för tillsynen och i ärenden ska i sak överföras till den nya lagen.

Bestämmelsen ska kompletteras med ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om skyldighet för kommunerna att ta ut sådan avgift.

Bestämmelsen ska vidare innehålla ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om beräkningen av de avgifter som tas ut av statliga myndigheter och kontrollorgan.

Promemorians bedömning: Avgift bör utgå för handläggning av ansökningsärenden m.m., för kontroll av att produktspecifikationerna följs innan produkten släpps ut på marknaden, för uppföljande kontroll hos producenter av vin och för extra offentlig kontroll. Ingen särskild avgift bör utgå för den ordinarie offentliga kontrollen av att de aktuella EG-förordningarna följs.

Skälen för promemorians förslag: I den nu gällande lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. finns ett bemyndigande i 7 § för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att föreskriva att avgifter tas ut för tillsynen och i ärenden enligt tidigare gällande EG-förordningar på området. I 5 § i den nu gällande förordningen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och

livsmedel, m.m. har bemyndigandet vidarebefordrats till Livsmedelsverket.

Den nya lagen om skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel bör i likhet med den nu gällande lagen innehålla bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om avgifter. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bör bemyndigas att föreskriva att avgift ska tas ut för prövning och handläggning av ärenden samt för kontroll. Vidare bör regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om skyldighet för kommunerna att ta ut sådan avgift.

Bestämmelsen bör kompletteras med ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om beräkningen av de avgifter som tas ut av statliga myndigheter.

8.1 Avgift för handläggning av ansökningsärenden m.m.

Ansökningar om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter, livsmedel och vin ska inledas med ett nationellt förfarande. Även invändningsförfaranden, ansökningar om ändringar och framställningar om upphävande förutsätter ett nationellt förfarande. Medlemsstaterna får ta ut en avgift för att täcka sina omkostnader bl.a. i samband med dessa förfaranden (jfr. artikel 20 i rådets förordning (EG) nr 509/2006, artikel 18 i rådets förordning (EG) nr 510/2006 och artikel 53 i rådets förordning (EG) nr 479/2008).

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 innehåller inte någon motsvarande bestämmelse. Då frågan inte är reglerad på gemenskapsnivå, kan den regleras nationellt. Med hänsyn till att lagstiftningen bör vara likformig på området bör samma gälla för spritdrycker som för övriga produkter.

De beteckningar det är fråga om ska främst tillföra produkten ett mervärde och därmed skapa en efterfrågan hos

konsumenterna. Detta mervärde kommer producenterna till del. Det är därför rimligt att producenterna bekostar det förfarande som kan leda fram till att de får rätt att använda sig av en viss beteckning. Den som ansöker om ett visst förfarande bör således betala en avgift som ger myndigheten full kostnadstäckning.

8.2 Avgift för kontroll av att produktspecifikationen följs innan produkten släpps ut på marknaden och för viss uppföljande kontroll

I artikel 15.1 i rådets förordning (EG) nr 509/2006, artikel 11.1 i rådets förordning (EG) nr 510/2006 och artikel 22 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 anges att kontroll av att produktspecifikationen följs ska genomföras innan produkten släpps ut på marknaden. I förordning (EG) nr 110/2008 används även begreppet kravspecifikation, vilket motsvarar begreppet produktspecifikation. Kostnaden för denna kontroll ska enligt förordningarna betalas av de producenter som kontrolleras.

I artikel 48 i rådets förordning (EG) nr 479/2008 ska kontroll av att produktspecifikationerna följs under produktionen och under eller efter tappningen av vinet genomföras varje år. Kostnaderna för dessa kontroller ska bäras av de aktörer som omfattas av kontrollerna.

Av det ovanstående framgår att dessa kostnader ska betalas av de producenter som kontrolleras. Denna kontroll bör därför avgiftsbeläggas.

8.3 Avgiftbelagd eller avgiftsbefriad offentlig kontroll?

Förutom de bestämmelser som angetts ovan och enligt vilka medlemsstaterna får ta ut avgifter för att täcka sina

omkostnader, anges i artikel 27.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 att medlemsstaterna får ta ut avgifter eller pålagor för att täcka kostnaderna för offentlig kontroll.

Den offentliga kontrollen kan delas upp i tre delar, nämligen den offentliga kontrollen av att regelverket om beteckningar följs när det gäller livsmedel i livsmedelsanläggningar, livsmedel i primärproduktionen och jordbruksprodukter.

Livsmedel i livsmedelsanläggningar

När det gäller den offentliga kontrollen enligt livsmedelslagen (2006:804) av livsmedel i livsmedelsanläggningar finansieras den idag genom en årlig avgift. I livsmedelslagen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter dels om skyldighet att betala avgift för bl.a. offentlig kontroll, dels om skyldighet för kommunerna att ta ut sådan avgift. I 3 § förordningen (2006:1166) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel föreskrivs att en kontrollmyndighets kostnader för annan offentlig kontroll än sådan extra offentlig kontroll som avses i artikel 28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 ska täckas av en årlig avgift (angående extra offentlig kontroll, se rubrik nedan i samma avsnitt). Denna bestämmelse innefattar skyldighet för en kommun att ta ut en årlig avgift för att täcka kommunens kostnader för offentlig kontroll. Av 6 § samma förordning framgår att om kontrollmyndigheten är en kommun ska avgiften fastställas av den kommunala nämnd som utför kontrollen på grundval av en taxa som kommunfullmäktige bestämmer.

Den offentliga kontroll som ska göras av att bestämmelserna om skyddade beteckningar följs bör lätt kunna samordnas med den offentliga kontroll av livsmedel i livsmedelsanläggningar som redan sker. Detta bör inte medföra något merarbete av betydelse. Mot denna bakgrund bör den årliga avgift som redan utgår för

offentlig kontroll av livsmedel enligt livsmedelslagen även omfatta den offentliga kontrollen av att regelverket om beteckningar följs när det gäller livsmedel i livsmedelsanläggningar.

Som angetts i avsnitt 7.2 utövar kommunerna en del av den operativa kontrollen när det gäller livsmedel i livsmedelsanläggningar. Inom ramen för den kommunala självstyrelsen har kommunerna en självständig och inom vissa gränser fri bestämmanderätt. Om inget annat anges i lag har kommunerna rätt att själva vårda sina angelägenheter. När det gäller kostnaden för att utöva offentlig kontroll av att regelverket om beteckningar följs när det gäller livsmedel i livsmedelsanläggningar skulle kommunerna således i princip ha rätt att själva bestämma om de vill bekosta kontrollen med skattemedel eller genom att ta ut en avgift. Det får dock anses angeläget att den offentliga kontrollen av att regelverket om beteckningar följs kan samordnas med den offentliga kontrollen av livsmedel och omfattas av samma avgift. Detta borde underlätta hanteringen av avgifterna och främja förutsägbarheten. Det följer dessutom av artikel 27.7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 att om kontrollmyndigheten genomför flera typer av offentlig kontroll av livsmedel samtidigt på en enda anläggning ska den betrakta dessa kontroller som en enda aktivitet och ta ut en enda avgift. Regeringen bör därför bemyndigas att meddela föreskrifter om skyldighet för kommunerna att ta ut sådan avgift.

Livsmedel i primärproduktionen

Ansvar för den offentliga kontrollen enligt livsmedelslagen av livsmedel i primärproduktionen har från och med den 1 januari 2009 överförts från kommunerna till länsstyrelserna. Den kommer att bekostas av allmänna medel. De skäl som angetts för att inte ta ut någon avgift är att det är låg

kontrollfrekvens och att kontrollmyndighetens administrativa kostnader kan antas bli oproportionerligt höga i förhållande till den avgift som ska betalas av företagaren (regeringens proposition 2007/08:63 Djurskyddskontroll m.m. i statlig regi, avsnitt 9). Den offentliga kontroll när det gäller livsmedel som är kopplad till regelverket om beteckningar ska genomföras inom ramen för redan befintlig offentlig kontroll av livsmedel, men kan förväntas genomföras än mindre frekvent. Mot denna bakgrund bör även denna kontroll bekostas av allmänna medel. Kostnaden bör rymmas inom redan beviljade anslag.

Jordbruksprodukter

När det gäller den offentliga kontrollen av jordbruksprodukter kan, som redan nämnts, den riskbaserade kontroll som ska genomföras för att kontrollera att bestämmelserna om skyddade beteckningar följs antas bli av mycket liten omfattning. Då det rör sig om produkter som kan säljas i flera olika typer av butiker är det dessutom svårt att klart utpeka alla kontrollobjekt. Även här kan vidare kostnaden för myndighetens administrativa kostnader antas bli oproportionerligt höga i förhållande till den avgift som ska betalas av företagaren. Allt detta talar för att kostnaden för denna kontroll bör utgå av allmänna medel. Kostnaden för denna kontroll förväntas bli så låg att den bör rymmas inom de anslag som redan beviljats Jordbruksverket.

Extra offentlig kontroll

Sådan extra kontroll som blir aktuell när företagaren har brutit mot regelverket ska, enligt artikel 28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004, bekostas med en avgift som erläggs av det företag som föranleder kontrollen. Detta innebär att kostnader för uppföljning av eventuella anmärkningar

som har konstaterats vid ett kontrollbesök ska debiteras den som kontrolleras.

8.4 Avgiftsberäkning

Den avgift som bör utgå för ansökningsärenden m.m. samt för kontroll av att produktspecifikationen följs innan produkten släpps ut på marknaden, för viss uppföljande kontroll av vinproducenter och för extra kontroll bör utgå enligt en fastställd timtaxa, som bör fastställas av respektive kontrollmyndighet (jfr, för en mer utförlig redogörelse, regeringens proposition 2005/06:128).

9 Civilrättsliga sanktioner

9.1 Det civilrättsliga sanktionsdirektivet

9.1.1 Syfte och tillämpningsområde

Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter antogs den 29 april 2004. Syftet med direktivet är enligt skäl 10 i direktivet att närma medlemsstaternas lagstiftningar till varandra för att uppnå en hög, likvärdig och enhetlig skyddsnivå för immateriella rättigheter på den inre marknaden.

Enligt skäl 13 måste direktivet ges ett så brett tillämpningsområde som möjligt, så att det inbegriper alla immateriella rättigheter som omfattas av gemenskapsrättsliga bestämmelser på området och/eller den nationella lagstiftningen i den berörda medlemsstaten.

Enligt artikel 2.1 ska de åtgärder, förfaranden och sanktioner som föreskrivs i direktivet vara tillämpliga vid varje intrång i de immateriella rättigheter som följer av gemenskapsrätten och/eller den berörda medlemsstatens nationella rätt. I artikel 2.3 anges att direktivet inte ska påverka bl.a. nationella bestämmelser i medlemsstaterna som rör straffrättsliga förfaranden eller påföljder i fråga om immaterialrättsintrång.

Direktivet innehåller således bestämmelser om vilka civilrättsliga åtgärder, förfaranden och sanktioner som medlemsstaterna ska tillhandahålla för att säkerställa skyddet för immateriella rättigheter.

9.1.2 Åtgärder, förfaranden och sanktioner

Enligt artikel 3 i direktivet ska medlemsstaterna tillhandahålla de åtgärder, förfaranden och sanktioner som är nödvändiga för att säkerställa skyddet för de immateriella rättigheter som omfattas av direktivet.

Direktivet innehåller bl.a. bestämmelser om tillgång till bevisning och information, om vitesförelägganden och säkerhetsåtgärder, om korrigeringsåtgärder och om skadestånd.

En ingående och noggrann genomgång av direktivet har gjorts i regeringens proposition 2008/09:67 Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG, som överlämnades till riksdagen den 4 december 2008.

9.1.3 Vem har rätt att begära tillämpning av åtgärderna, förfarandena och sanktionerna?

I direktivet (artikel 4) uppräknas de personkategorier som ska tillerkännas rätt att ansöka om tillämpning av åtgärderna, förfarandena och sanktionerna. Dessa är, under vissa förutsättningar, personer som innehar immateriella rättigheter, andra personer som får utnyttja dessa rättigheter, organ som förvaltar kollektiva immateriella rättigheter och organ som tillvaratar branschintressen.

9.1.4 Rättigheter som omfattas av direktivet

Direktivet innehåller inte någon definition av begreppet immateriella rättigheter.

Kommissionen har emellertid uttalat att bl.a. geografiska angivelser omfattas av direktivet. Detta framgår av ett uttalande från kommissionen (2005/295/EG) om artikel 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter (EUT L 94, 13.4.2005, s. 37).

9.2 Propositionen om civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område

9.2.1 Förslaget

Proposition 2008/09:67 Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG innehåller förslag till bestämmelser för att genomföra direktivet i nationell rätt.

I avsnitt 14.1.2 föreslås att det ska införas en ny paragraf, 68 §, i varumärkeslagen (1960:644) som ska gälla beteckningar som skyddas inom gemenskapen. Förslaget innebär att bestämmelserna om sanktioner och åtgärder i 37 b–41 h §§ varumärkeslagen ska tillämpas vid intrång i den rätt till en beteckning som följer av

1. rådets förordning (EG) nr 509/2006 av den 20 mars 2006 om garanterade traditionella specialiteter av jordbruksprodukter och livsmedel,

2. rådets förordning (EG) nr 510/2006 av den 20 mars 2006 om skydd av geografiska beteckningar och ursprungs-beteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel,

3. rådets förordning (EEG) nr 1576/89 av den 29 maj 1989 om allmänna bestämmelser för definition, beskrivning och presentation av spritdrycker,

4. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 av den 15 januari 2008 om definition, beskrivning, presentation och märkning av, samt skydd av geografiska beteckningar för, spritdrycker, samt om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1576/89,

5. rådets förordning (EG) nr 1493/1999 av den 17 maj 1999 om den gemensamma organisationen av marknaden för vin, och

6. rådets förordning (EG) nr 479/2008 av den 29 april 2008 om den gemensamma organisationen av marknaden för vin, om ändring av förordningarna (EG) nr 1493/1999, (EG) nr 1782/2003, (EG) nr 1290/2005 och (EG) nr 3/2008 samt om upphävande av förordningarna (EEG) nr 2392/86 och (EG) nr 1493/1999.

Den nya bestämmelsen i varumärkeslagen föreslås träda i kraft den 1 april 2009, förutom när det gäller punkten 6, som föreslås träda i kraft från och med den 1 augusti 2009.

9.2.2 Tillämpliga sanktioner och åtgärder

De bestämmelser i varumärkeslagen som enligt förslaget ska bli tillämpliga även vid intrång i beteckningar avser bl.a. vitesförbud, informationsföreläggande, intrångsundersökning, skadestånd och vissa åtgärder som får vidtas med intrångsgörande varor.

Den som innehar ett varukännetecken eller den som annars har rätt att utnyttja varukännetecknet kan ansöka om att domstolen ska fatta beslut om en sanktion eller en åtgärd. Enligt 68 § i förslaget till lag om ändringar i varumärkeslagen kommer detta även att gälla den som har rätt att använda en beteckning enligt de ovan under 9.2.1. nämnda EG-förordningarna.

En domstol får på yrkande vid vite förbjuda den som gör eller medverkar till intrång att fortsätta med det. Om kåranden visar sannolika skäl för att intrång eller medverkan till intrång

förekommer får en domstol vid vite interimistiskt förbjuda den som gör eller medverkar till intrång i rätten till ett varukännetecken eller en beteckning att fortsätta med det. Detsamma gäller i fråga om försök eller förberedelse till intrång (37 b §).

Om sökanden visar sannolika skäl för att någon har gjort ett intrång eller försök eller förberedelse till intrång får en domstol vid vite besluta om ett informationsföreläggande, dvs. besluta om att vissa angivna personer ska ge sökanden information om ursprung och distributionsnät för de varor eller tjänster som intrånget gäller (37 c §).

Om det skäligen kan antas att någon har gjort eller medverkat till ett intrång och det behövs för att säkra bevisning får domstolen på yrkande besluta om en intrångsundersökning, dvs. att en undersökning görs hos denne för att söka efter föremål eller handlingar som kan antas ha betydelse för en utredning om intrånget. Detsamma gäller i fråga om försök eller förberedelse till intrång (41 a §).

Domstolen ska vidare på yrkande ta ställning till om och i vilken omfattning den som gjort sig skyldig till ett intrång ska betala ersättning för utnyttjandet av varukännetecknet eller beteckningen samt för eventuell ytterligare skada som intrånget har medfört (38 §).

Domstolen får även besluta att egendom på vilken ett varukännetecken eller en beteckning olovligen förekommer ska återkallas från marknaden, ändras eller förstöras eller att någon annan åtgärd ska vidtas med den (41 §).

En närmare redogörelse för de olika sanktionerna och åtgärderna lämnas i regeringens proposition 2008/09:67 Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG.

9.3 Aktuellt lagstiftningsbehov

Promemorians bedömning: Det behöver inte införas några bestämmelser som säkerställer det immaterialrättsliga skyddet för beteckningarna i den nya lagen.

Skälen för promemorians bedömning: Det följer av de relevanta EG-förordningarna att medlemsstaterna ska säkerställa att olika beteckningar ges ett lagligt skydd (jfr artikel 17 i rådets förordning (EG) nr 509/2006, artikel 13 i rådets förordning (EG) nr 510/2006, artikel 16 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 och artikel 45 i rådets förordning (EG) nr 479/2008). Genom de ändringar som föreslås i varumärkeslagen i proposition 2008/09:67 Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG säkerställs skyddet för beteckningarna. Några ytterligare bestämmelser på detta område behövs inte i den nya lagen om skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel.

10 Åtgärder vid bristande efterlevnad

10.1 Förelägganden och förbud, vite

Promemorians förslag: Bestämmelsen i den nuvarande lagen om förelägganden och förbud samt vite (5 §) ska överföras till den nya lagen. Bestämmelsen ska dock anpassas dels till den nya lagens kontrollbegrepp dels till de bestämmelser som finns i övriga lagar som kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004.

Skälen för promemorians förslag: Enligt den nu gällande bestämmelsen har tillsynsmyndigheten befogenhet att meddela förelägganden eller förbud samt att i sådana beslut sätta ut vite. Samma befogenhet bör ges kontrollmyndigheterna i den nya lagen.

Sådana förelägganden kan avse krav på att lämna ut handlingar m.m. som behövs för en effektiv kontroll men de kan också avse åtgärder för att få näringsidkare att fullgöra sina skyldigheter enligt lagstiftningen.

I regeringens proposition 2008/09:67 Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG föreslås att en domstol vid vite ska kunna meddela såväl förbudsföreläggande som informationsföreläggande (se närmare om detta kap. 9). Ett sådant föreläggande kan meddelas

i ett mål om intrång i rätten till ett kännetecken på yrkande av den som innehar kännetecknet eller den som har rätt att utnyttja det. Det rör sig i det fallet om en åtgärd som kan vidtas i ett civilrättsligt mål om intrång i en rätt att utnyttja ett kännetecken.

Den bestämmelse som här föreslås överförs från den gamla till den nya lagen innebär en befogenhet för en kontrollmyndighet att meddela förelägganden vid vite. Det rör sig således i detta fall om en offentligrettslig åtgärd.

Dessa bestämmelser är avsedda att användas i olika sammanhang och tillämpas av olika myndigheter. Ett vitesföreläggande enligt varumärkeslagen beslutas av allmän domstol i samband med en talan om intrång i en rätt till ett varukännetecken. Ett vitesföreläggande enligt lagen om skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel beslutas av kontrollmyndigheten, som kan ansöka om utdömmande av vitet vid länsrätt när föreläggandet har vunnit laga kraft (6 § viteslagen [1985:206]). Dessa två förelägganden bör därför in princip kunna gälla parallellt.

Det kan dock finnas situationer där en domstol i ett mål om intrång meddelar en företagare förbud vid vite att saluföra en viss produkt i kombination med en viss beteckning, samtidigt som en kontrollmyndighet i samband med kontrollutövning meddelar samma företagare förbud vid vite att saluföra samma produkt i kombination med samma beteckning. Även om det ena föreläggandet har meddelats av en domstol enligt varumärkeslagen och det andra av en kontrollmyndighet enligt lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel innebär de i grunden att bestämmelserna i EG-förordningarna om beteckningar har åsidosatts. I sådana fall bör eftersträvas att endast ett vitesföreläggande meddelas.

Detta bör i praktiken lösas genom att den företagare som blir föremål för kontroll upplyser kontrollmyndigheten om det pågående förfarandet i domstol. Det kan även i förordning föreskrivas en skyldighet för allmän domstol att informera den

berörda samordnande kontrollmyndigheten när ett föreläggande om förbud vid vite har fattats i ett mål om intrång.

10.2 Omhändertagande av varor

Promemorians förslag: Kontrollmyndigheten ska kunna ta hand om en vara som avses med ett föreläggande eller förbud, om föreläggandet eller förbudet inte följs.

Om en vara har tagits om hand ska ägaren ges möjlighet att under överinseende av kontrollmyndigheten ändra benämningen på eller sammansättningen av varan eller göra någon annan ändring så att den överensstämmer med de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen. Annars ska kontrollmyndigheten låta förstöra varan på ägarens bekostnad.

Skälen för promemorians förslag:

Bestämmelser i liknande lagar

Såväl i livsmedelslagen (2006:804) som i lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter finns bestämmelser om särskilda ingripanden. Bestämmelserna innebär bl.a. att en kontrollmyndighet får ta hand om en vara som har släppts ut på marknaden, eller som uppenbart är avsedd att släppas ut på marknaden, i strid med de villkor eller förbud som uppställs i lagarna eller i de EG-bestämmelser som kompletteras av lagarna. En kontrollmyndighet kan enligt dessa bestämmelser även ta hand om en vara som avses med ett föreläggande eller förbud, om föreläggandet eller förbudet inte följs. Om en vara har tagits om hand får ägaren under överinseende av kontrollmyndigheten göra varan duglig till livsmedel eller foder eller använda den för

något annat ändamål. Annars ska kontrollmyndigheten låta förstöra varan på ägarens bekostnad.

Livsmedelslagen och lagen om foder och animaliska biprodukter har till syfte att säkerställa en hög skyddsnivå för djurs och människors hälsa och, när det gäller livsmedel, för konsumenternas intressen. I dessa lagar och i de EG-bestämmelser som kompletteras av lagarna uppställs vissa villkor och krav som måste vara uppfyllda för att livsmedlen och fodret ska anses vara hälsosamma och säkra. Om livsmedel och foder som inte uppfyller dessa krav släpps ut på marknaden är det av stor vikt att kontrollmyndigheten kan agera och få bort produkterna från marknaden för att skydda människors och djurs hälsa.

Omhändertagande av varor enligt lagen om skyddade beteckningar

Som redan nämnts är syftet med en beteckning snarare att skydda ett mervärde hos en produkt än att förhindra att ohälsosamma eller farliga produkter släpps ut på marknaden. Det mervärde som följer med en beteckning innebär att vissa villkor eller krav är uppfyllda utöver dem som uppställs inom den lagstiftning som gäller livsmedelssäkerhet eller säkerhet när det gäller andra produkter.

När det gäller användningen av beteckningar finns inte samma behov som på området för livsmedels- och fodersäkerhet av att snabbt få bort produkterna från marknaden, för att inte människors hälsa ska sättas på spel. Det kan därför inte anses finnas något behov av att ge en kontrollmyndighet befogenhet att omedelbart ta hand om en vara som har släppts ut på marknaden, eller som uppenbart är avsedd att släppas ut på marknaden, i strid med relevant lagstiftning. Om varorna är osäkra eller ohälsosamma träder i stället lagstiftningen om livsmedels- och fodersäkerhet in.

Om en benämning på en vara har registrerats enligt den lagstiftning som gäller för beteckningar ska, som huvudregel,

relevant beteckning eller symbol obligatoriskt anges i märkningen av produkten. En beteckning får endast användas av den som uppfyller de villkor som uppställs i EG-förordningarna för att få använda beteckningen. Om relevanta bestämmelser inte följs får produkterna inte saluföras. I syfte att kunna uppfylla de krav som uppställs i EG-förordningarna ska kontrollmyndigheten ha möjlighet att ta hand om en vara som, trots ett föreläggande eller förbud, saluförs i strid med bestämmelserna. En möjlighet att ta hand om sådana varor kan särskilt få betydelse om det relevanta föreläggandet eller förbudet inte har förenats med vite.

Ändring eller förstörande av vara

Om en vara har tagits om hand ska varans ägaren ges möjlighet att under överinseende av kontrollmyndigheten ändra benämningen på eller sammansättningen av varan eller göra någon annan ändring så att den överensstämmer med de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen. Varan kan därefter lagligen säljas på marknaden.

Om detta inte sker kan det bli nödvändigt att låta förstöra varorna på ägarens bekostnad.

10.3 Rättelse

Promemorians förslag: Kontrollmyndigheten ska kunna besluta om rättelse på den enskildes bekostnad om denne inte fullgör sina skyldigheter enligt lagen, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen eller de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna.

Skälen för promemorians förslag: En grundläggande förutsättning för att kontrollmyndigheterna ska kunna säkerställa efterlevnaden av livsmedelslagstiftningen är att myndigheterna har tillräckliga möjligheter att vidta åtgärder vid bristande efterlevnad av regelverket.

I avsnitten 10.1 och 10.2 har föreslagits att kontrollmyndigheten ska ha möjlighet att meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lagstiftningen ska följas, att förena förelägganden och förbud med vite och att ta hand om varor som, trots att ett föreläggande eller förbud har meddelats, ändå inte överensstämmer med de krav som uppställs i lagstiftningen.

Som en ytterligare åtgärd och för att fullt ut säkerställa en effektiv kontroll ska kontrollmyndigheten, i likhet med vad som gäller enligt livsmedelslagen(2006:804) och lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter, även ha möjligheter att vidta rättelse på den enskildes bekostnad.

Kontrollmyndigheten ska kunna besluta om rättelse om någon inte fullgör sina skyldigheter enligt lagen, de föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen eller de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna.

10.4 Sanktioner

Promemorians bedömning: Det finns inget behov av ytterligare sanktionsbestämmelser.

10.4.1 Nuvarande reglering

Tre av de förordningar som föreslås delvis kompletteras av den nya lagen om skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel kompletteras i dag av livsmedelslagen (2006:804). Det

rör sig om Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 om definition, beskrivning, presentation och märkning av, samt skydd av geografiska beteckningar för, spritdrycker, rådets förordning (EG) nr 479/2008 om den gemensamma organisationen av marknaden för vin, och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd. Livsmedelslagen innehåller i 29–30 §§ straffbestämmelser som innebär att den som med uppsåt eller oaktsamhet bryter mot skyldigheter, villkor eller förbud i dessa EG-förordningar döms till böter.

Den nuvarande lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m., som kompletterar rådets förordningar nr 509/2006 och nr 510/2006, innehåller däremot inte några sanktionsbestämmelser.

10.4.2 EG-förordningarnas dubbla syfte

EG-bestämmelserna om skyddade geografiska beteckningar, skyddade ursprungsbeteckningar, garanterade traditionella specialiteter och traditionellt skydd har till syfte dels att skydda producenter som har rätt att använda en beteckning mot intrång, dels att skydda konsumenterna mot felaktig information om produkterna. För att en skyddad beteckning ska få anges på en vara måste den överensstämma med den produktspecifikation som gäller för den beteckning som registrerats.

Alltfler konsumenter fäster stor vikt vid livsmedels och jordbruksprodukters kvalitet. En konsument kan anse att en produkt har ett mervärde på grund av att den har producerats inom ett visst område eller med hjälp av en viss produktionsmetod. Det EG-rättsliga systemet med registrerade beteckningar ger producenten en möjlighet att höja marknadsvärdet på sina produkter genom att klargöra på vilket sätt de skiljer sig från andra liknande produkter. För att skydda

konsumenterna ska det vara obligatoriskt att ange relevant gemenskapsbeteckning eller symbol på en varas förpackning. Vidare ska systemet vara föremål för kontroll och innefatta garantier för att alla hänvisningar till kvalitet i handeln är underbyggda.

10.4.3 Krav på kontroll utförd av offentliga myndigheter och krav på sanktioner

Medlemsstaterna är skyldiga att ha en kontrollorganisation för att säkerställa att förordningarna följs. Kontroll ska utföras i två former, nämligen dels kontroll av att produktspecifikationen för en produkt följs innan produkten släpps ut på marknaden, dels offentlig kontroll enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004.

Medlemsstaterna ska utse kontrollmyndigheter som ska ansvara för kontrollerna av att förordningarna följs. Medlemsstaterna är även enligt artikel 55 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 skyldiga att fastställa bestämmelser om sanktioner. Dessa sanktioner ska vara effektiva, proportionerliga och avskräckande.

10.4.4 Befintligt säkerställande av skydd för registrerade beteckningar

En beteckning ska registreras för att vara skyddad. Registrerade beteckningar ska skyddas mot all typ av användning som kan vilseleda konsumenterna om en varas verkliga ursprung eller egenskaper. Detta innebär att en registrerad beteckning endast får användas av den som uppfyller kraven i förordningarna.

Som exempel kan nämnas den svenska produkten Svecia. Svecia är registrerat som en skyddad geografisk beteckning. Alla producenter som är verksamma inom det angivna geografiska området och även i övrigt uppfyller den produktspecifikation

som ingetts till kommissionen får använda beteckningen Svecia (artikel 8 i rådets förordning (EG) nr 510/2006).

Ett annat exempel är den svenska produkten Falukorv. Falukorv är registrerat som en garanterad traditionell specialitet. För en sådan gäller att endast producenter som följer produktspecifikationen får använda uttrycket garanterad traditionell specialitet i märkning, reklam eller dokumentation av en jordbruksprodukt eller ett livsmedel (artikel 12 i rådets förordning (EG) nr 509/2006). Den benämning som har registrerats får endast användas för att identifiera en produkt, som motsvarar produktspecifikationen, som en garanterad traditionell specialitet tillsammans med uttrycket garanterad traditionell specialitet eller motsvarande symbol. Om inget förbehåll har gjorts för benämningen, får denna dock användas i märkningen av produkter som inte motsvarar produktspecifikationen, men uttrycket garanterad traditionell specialitet, förkortningen GTS eller motsvarande gemenskapssymbol får inte anges på dessa (artikel 13 i rådets förordning (EG) nr 509/2006).

De producenter som inte uppfyller dessa krav får inte heller använda en registrerad beteckning.

I Förslag till lag om ändring i varumärkeslagen (prop. 2008/09:67) finns bestämmelser som innebär att en producent som har registrerat en särskild beteckning som en skyddad geografisk beteckning, skyddad ursprungs-beteckning eller garanterad traditionell specialitet kan agera i syfte att säkerställa skyddet för sin registrerade beteckning.

En producents möjlighet att agera för att skydda sin registrerade beteckning medför även en viss garanti för att den information som lämnas till konsumenterna är riktig och kan ligga till grund för ett medvetet val av produkt.

Eftersom det finns bestämmelser i varumärkeslagen som säkerställer det immaterialrättsliga skyddet för dessa beteckningar finns det inget behov av sanktionsbestämmelser i detta hänseende i den här aktuella lagen.

10.4.5 Tillvaratagande av konsumenternas rätt till information

Vilseledande av konsumenterna

Om systemet ska fungera är det av stor vikt att konsumenterna känner tilltro till systemet och litar på den märkning med beteckningar som görs på varuförpackningarna. Konsumenternas rätt till tillförlitlig information om produkterna bör därför säkerställas.

Konsumenterna kan vilseledas på många sätt genom missbruk av systemen utan att varumärkeslagens bestämmelser blir tillämpliga. Ett sätt är att en producent gör intrång i rätten till en beteckning, utan att en producent som har rätt att använda beteckningen agerar med stöd av varumärkeslagen. Ett annat sätt är att en producent som har rätt att använda en registrerad beteckning av någon anledning inte längre själv uppfyller produktspecifikationen, men trots detta fortsätter att märka produkterna på samma sätt som tidigare. Ett tredje sätt att vilseleda konsumenterna är att använda uttrycken skyddad geografisk beteckning, skyddad ursprungsbeteckning eller garanterad traditionell specialitet tillsammans med en benämning som inte är registrerad.

Livsmedelslagen

I avsnitt 5.2 görs bedömningen att de här aktuella EG-förordningarna bör kompletteras av en egen lag och inte av livsmedelslagen. Detta innebär dock inte att livsmedelslagen saknar betydelse i detta sammanhang. Till den del det rör sig om livsmedel är livsmedelslagens generella bestämmelser tillämpliga. Livsmedel som omfattas av de här aktuella EG-förordningarna

måste t.ex. även uppfylla livsmedelslagstiftningens krav på hygien, säkerhet och märkning.

Livsmedelsverket är till följd av bemyndiganden i livsmedelslagen (6 §) och livsmedelsförordningen (7 och 40 §§) behörigt att meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om bl.a. märkning och presentation av livsmedel, om det behövs för att tillgodose konsumentintresset.

Livsmedelsverket har med stöd av 7 och 40 §§ livsmedelsförordningen beslutat om föreskrifter om märkning och presentation av livsmedel (LIVSFS 2004:27). I 4 § punkten 1 anges att med märkning avses varje ord, närmare upplysning, varumärke, märkesnamn, illustration eller symbol som avser ett livsmedel och som finns på emballage, etikett, dokument, skylt, meddelande, halsring eller krage som är fäst på, medföljer eller hänvisar till livsmedlet. I bestämmelsen om redlighet i 5 § föreskrivs att märkningen och dess närmare utformning bl.a. inte får vara sådan att den på ett avgörande sätt skulle kunna vilseleda köparen, särskilt om vad som är utmärkande för livsmedlet och i synnerhet dess egenskaper, sammansättning, ursprung eller härkomst samt tillverknings- eller produktionsmetod, eller genom att tillskriva livsmedlet verkningar eller egenskaper som det inte har.

Den som med uppsåt eller av oaktsamhet bl.a. bryter mot Livsmedelsverkets föreskrifter om märkning och presentation av livsmedel döms enligt 29 § livsmedelslagen till böter.

Marknadsföringslagen

Även i marknadsföringslagen (2008:486) finns bestämmelser som tillvaratar konsumenternas intressen vid vilseledande information. Denna lag har enligt sin 1 § till syfte att främja konsumenternas och näringslivets intressen i samband med marknadsföring av produkter och att motverka marknadsföring som är otillbörlig mot konsumenterna och näringsidkare. Med

marknadsföring avses reklam och andra åtgärder i näringsverksamhet som är ägnade att främja avsättningen av och tillgången till produkter (3 §). Marknadsföring är vilseledande om näringsidkaren använder sig av felaktiga påståenden om bl.a. produktens kvalitet, egenskaper och ursprung (10 §). Vilseledande marknadsföring är att anse som otillbörlig om den påverkar eller sannolikt påverkar mottagarens förmåga att fatta ett välgrundat affärsbeslut.

Den producent eller producentgrupp som ansöker om och får en beteckning registrerad som en skyddad geografisk beteckning, skyddad ursprungsbeteckning eller garanterad traditionell specialitet får förmodas göra detta i syfte att få en skyddad rätt till beteckningen och med hänvisning till produktens särskilda egenskaper i förhållande till liknande produkter främja sin avsättning. Även den som i övrigt använder sig av en registrerad beteckning eller av uttrycken skyddad ursprungsbeteckning, skyddad geografisk beteckning eller garanterad traditionell specialitet utan att ha rätt till detta, får förmodas göra det i syfte att främja sin avsättning av produkten.

En näringsidkare som uppsåtligen eller av oaktsamhet har brutit mot bestämmelsen om vilseledande marknadsföring i 10 § kan åläggas förbud vid vite (23 och 26 §§) och vid allvarliga överträdelse kan marknadsstörningsavgift (29 §) komma i fråga.

Obligatorisk märkning

För den producent som har rätt att använda en beteckning uppstår enligt EG-förordningarna även en skyldighet att ange beteckningen vid märkningen av produkten. Även i detta fall är syftet att informera konsumenterna och skapa en medvetenhet om systemet. Det leder vidare till att skyddade beteckningar blir mer kända och ökar därmed produkternas värde till producenternas fördel. Om märkningen är vilseledande för konsumenterna bör mot bakgrund av det redovisade, när det

gäller livsmedel, åtgärder kunna vidtas med stöd av livsmedelslagen och marknadsföringslagen.

10.4.6 Behov av sanktioner vid överträdelse av EG-bestämmelserna

Som angetts i avsnitt 9.2 har regeringen i Proposition 2008/09:67 Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG föreslagit bestämmelser som säkerställer det immaterialrättsliga skyddet för de här relevanta beteckningarna.

Konsumenternas rätt att få riktig information och inte vilseledas, så att de på grundval av tillgänglig information kan fatta ett medvetet beslut bör, vad gäller livsmedel, kunna tillgodoses genom bestämmelser i livsmedelslagen och marknadsföringslagen.

När det gäller jordbruksprodukter är livsmedelslagstiftningens bestämmelser om märkning inte tillämpliga. Jordbruksprodukterna omfattas däremot av marknadsföringslagen så snart de märkts med en beteckning i syfte att främja avsättningen av produkten.

Sammantaget bedöms det inte finnas behov av att införa sanktionsbestämmelser i detta avseende i den här aktuella lagen.

10.4.7 Möjlighet att genomföra kontroll

Gemenskapslagstiftaren har vid utarbetandet av de här relevanta EG-förordningarna lagt stor vikt vid att systemen med skyddade geografiska beteckningar, ursprungsbeteckningar och garanterade traditionella specialiteter ska underkastas kontroll. Medlemsstaterna ska utse kontrollmyndigheter som ska utföra dels kontroll av att produktspecifikationen följs innan produkten släpps ut på marknaden, dels offentlig kontroll.

I syfte att uppfylla dessa krav måste kontrollmyndigheterna ges möjlighet att utföra sin kontroll på ett effektivt sätt och utan att det uppställs några hinder. Det mest grundläggande kravet för att kunna utföra en effektiv kontroll är att kontrollmyndigheten får tillgång till relevanta upplysningar och handlingar som behövs i kontrollen.

Ett beteende som innebär att en kontroll hindras, genom att upplysningar och handlingar undanhålls kontrollmyndigheten, bör beivras. Den som inte uppfyller sin skyldighet att tillhandahålla upplysningar och handlingar i kontrollen bör därför bli föremål för en sanktion. De sanktionsformer som kan uppfylla kraven på en effektiv kontroll är vite, straff eller sanktionsavgift.

I avsnitt 10.1 föreslås att kontrollmyndigheten ska ges befogenhet att meddela förelägganden eller förbud samt att i sådana beslut sätta ut vite. Kontrollmyndigheten har således möjlighet att förelägga en näringsidkare att tillhandahålla upplysningar eller lämna ut handlingar och att förena ett sådant föreläggande med vite. Som påtryckningsmedel är vitet effektivt i och med att det kan anpassas efter den enskilde näringsidkarens betalningsförmåga. Av 3 § viteslagen (1985:205) framgår att det när vite föreläggs, ska fastställas till ett belopp som med hänsyn till vad som är känt om adressatens ekonomiska förhållanden och till omständigheterna i övrigt kan antas förmå honom att följa det föreläggande som är förenat med vitet. Detta får anses vara en lämplig och tillräckligt effektiv sanktion för att övertyga näringsidkaren om att medverka till kontrollen och därmed för att kontrollmyndigheten ska kunna genomföra kontrollen. Att införa straff eller sanktionsavgift för samma gärning framstår som obehövt.

Det finns således inget behov av att, utöver möjligheten att förena ett föreläggande med vite, införa någon ytterligare sanktion för att säkerställa att kontrollen kan genomföras.

11 Överklagande m.m.

Promemorians förslag: Bestämmelserna i den nuvarande lagen och förordningen om överklagande och verkställighet ska i sak föras över till den nya lagen och avse alla EG-förordningar som kompletteras av lagen.

En bestämmelse om att kontrollmyndigheten får bestämma att dess beslut ska gälla även om det överklagas ska tas in i den nya lagen.

I 8 § lagen (1995:1336) om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. föreskrivs att en statlig myndighets beslut i ett särskilt fall enligt de EG-förordningar som gällde före rådets förordningar (EG) nr 509/2006 och nr 510/2006, enligt lagen eller föreskrifter meddelade med stöd av lagen, får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller ett beslut i ett till myndigheten överklagat ärende som rör de relevanta rådsförordningarna. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Enligt 6 § förordningen (1995:1345) om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. får beslut av en kommunal nämnd enligt förordningen överklagas hos länsstyrelsen.

I detta förslag till ny lag om skyddade beteckningar föreslås att kontroll av efterlevnaden av relevant lagstiftning och beslut ska utövas av statliga myndigheter och kommuner i enlighet med de föreskrifter som regeringen meddelar. Det anges således redan i lagen att kommunerna kan komma att ingå i

kontrollorganisationen. Den bestämmelse som avser överklagande av en kommunal nämnds beslut bör därför också anges i lagen. De bestämmelser som finns om överklagande i den nuvarande lagen och förordningen bör sammanföras i den nya lagen om skyddade beteckningar. Bestämmelserna bör utformas i enlighet med livsmedelslagens bestämmelser.

Ett beslut av en kommunal nämnd ska således kunna överklagas hos länsstyrelsen. Ett beslut av en statlig förvaltningsmyndighet ska kunna överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Detta gäller även de beslut av länsstyrelsen som fattas efter överklagande av en kommunal nämnds beslut. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Förbud och förelägganden kan avse produkter som inte uppfyller EG-förordningarnas bestämmelser om skyddade beteckningar och som därför inte bör säljas eller marknadsföras. En bestämmelse om att en myndighets beslut ska gälla även om det överklagas bör införas i den nya lagen om skyddade beteckningar, eftersom det finns en risk för att de produkter som omfattas av ett överklagat beslut kan säljas till konsumenter innan det överklagade beslutet har prövats.

12 Följdändringar i andra lagar

Promemorians förslag: Med anledning av den nya lagen om skyddade beteckningar ska gällande laghänvisning i livsmedelslagen ändras.

Skälen för promemorians förslag: Förslagen i promemorian medför att laghänvisningen i 4 a § livsmedelslagen behöver ändras.

13 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Promemorians förslag: Den nya lagen om skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel ska träda i kraft den 1 januari 2010. Vid samma tidpunkt ska lagen (1995:1336) om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel m.m. upphävas.

Förbud, förelägganden och andra beslut om skyldigheter för enskilda som meddelats med stöd av äldre föreskrifter eller med stöd av livsmedelslagen på de områden som omfattas av lagen ska anses beslutade enligt den nya lagen.

Skälen för promemorians förslag:

Ikraftträdande

Den nya lagen bygger huvudsakligen på gemenskapslagstiftning.

Rådets förordning (EG) nr 509/2006 av den 20 mars 2006 om garanterade traditionella specialiteter av jordbruksprodukter och livsmedel trädde i kraft den 20 april 2006. Artikel 12.2 ska dock tillämpas först från och med den 1 maj 2009. Rådets förordning (EG) nr 510/2006 av den 20 mars 2006 om skydd av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel trädde i kraft den 31 mars 2006. Artikel 8.2 ska dock tillämpas först från och med den 1 maj 2009. I och med att

dessa förordningar trädde i kraft upphävdes de tidigare gällande förordningarna på området.

Rådets förordning (EG) nr 479/2008 av den 29 april 2008 om den gemensamma organisationen av marknaden för vin, om ändring av förordningarna (EG) nr 1493/1999, (EG) nr 1782/2003, (EG) nr 1290/2005 och (EG) nr 3/2008 samt om upphävande av förordningarna (EEG) nr 2392/86 och (EG) nr 1493/1999 trädde i kraft den 13 juni 2008 och tillämpas med vissa undantag från och med den 1 augusti 2008. De kapitel (III, IV, V och delvis VI) i avdelning III som är relevanta i detta sammanhang ska tillämpas från och med den 1 augusti 2009, om inte annat fastställs i förordning. Bestämmelserna om geografiskt ursprung i rådets förordning (EG) nr 1493/1999 ska fortsätta att gälla till och med den 31 juli 2009.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 av den 15 januari 2008 om definition, beskrivning, presentation och märkning, samt skydd av geografiska beteckningar för spritdrycker, samt om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1576/89 trädde i kraft den 20 februari 2008 och tillämpas från och med den 20 maj 2008.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 trädde i kraft den 18 juni 2004 och tillämpas från och med den 1 januari 2006.

Förutom när det gäller relevanta kapitel i rådets förordning (EG) nr 479/2008 har alla dessa förordningar redan börjat tillämpas. Den nya svenska lagstiftningen på området bör därför träda i kraft så fort som möjligt. Lagstiftningsarbetet bör kunna slutföras så att den nya lagen kan träda i kraft den 1 januari 2010. Då har även relevanta bestämmelser i rådets förordning (EG) nr 479/2008 börjat tillämpas.

Övergångsbestämmelser

De relevanta EG-förordningarna kompletteras i dag av lagen (1995:1336) om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. eller av livsmedelslagen (2006:804).

Ingripanden i form av förbud och förelägganden samt andra beslut som innebär en skyldighet för den enskilde kan innan den nya lagen har trätt i kraft ha meddelats med stöd antingen av den nu gällande lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel eller av livsmedelslagen. Dessa beslut, förelägganden och andra beslut bör fortsätta att gälla även efter det att den nya lagen har trätt i kraft. Det bör därför i en övergångsbestämmelse anges att förbud, förelägganden och andra beslut om skyldigheter för enskilda som meddelats med stöd av dessa lagar ska anses beslutade enligt den nya lagen om skyddade beteckningar.

14 Konsekvenser

14.1 Konsekvenser för det allmänna

Promemorians bedömning: Den nya lagen medför en mer heltäckande reglering inom de områden som inte tidigare täcktes av livsmedelslagen (2006:804).

Jordbruksverket och länsstyrelserna påförs nya uppgifter. Dessa uppgifter bedöms dock ha så liten omfattning att de inte medför några ekonomiska konsekvenser.

Den nya lagen bedöms inte heller i övrigt få några ekonomiska konsekvenser.

Skälen för promemorians bedömning: Den nya lagen innehåller en mer heltäckande reglering än den som nu finns i lagen (1995:1336) om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m. Lagen har kompletterats med bestämmelser bl.a. om kontrollmyndigheters åligganden och om möjlighet för kontrollmyndigheten att ingripa genom att omhänderta varor eller vidta rättelse. Bestämmelserna har utformats i enlighet med livsmedelslagens bestämmelser i så stor utsträckning som möjligt. Detta bör underlätta för Livsmedelsverket när verket eller någon av de kontrollmyndigheter som ingår i verkets kontrollorganisation genomför kontroller enligt lagen.

Livsmedelsverket har redan i dag ansvaret för att genomföra kontroller enligt lagen och påverkas främst genom att verket ges bättre möjligheter och redskap att dels utföra dels se till att det utförs en effektiv kontroll. Detta avser främst den reglering som följer av rådets förordning (EG) nr 509/2006 och rådets förordning (EG) nr 510/2006. Övriga förordningar kompletteras för närvarande av livsmedelslagen, som innehåller de bestämmelser som ligger till grund för de här föreslagna bestämmelserna.

Jordbruksverket och länsstyrelserna påförs en ny arbetsuppgift. Såväl Jordbruksverket som länsstyrelserna utför emellertid annan offentlig kontroll och bör vara väl bekanta med bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004. Detta i kombination med att den ytterligare riskbaserade kontroll som ska utföras enligt den nya lagen förväntas få en mycket liten omfattning medför att de eventuellt ökade kostnader som uppkommer ryms inom ramen för befintliga anslag.

Genom den nya lagen införs fler möjligheter att besluta om ingripande åtgärder och att begära hjälp av polismyndighet. Kontrollmyndigheterna kan därför fatta fler beslut som kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Den kontroll som ska genomföras av kontrollmyndigheterna inom detta område ska dock grundas på en riskanalys och bedöms, liksom i dag, ske med låg frekvens. De fall då kontrollmyndigheterna behöver påkalla hjälp från polismyndigheten eller upptäcker någon brist som leder till att en åtgärd måste vidtas, t.ex. i form av ett föreläggande eller omhändertagande av varor, bedöms bli mycket få. Den ökade arbetsbörda som detta skulle kunna föranleda för Polisen och allmän förvaltningsdomstol förväntas därför bli så ytterst marginell att kostnaden för den ryms inom redan befintliga anslag.

14.2 Konsekvenser för kommunerna

Promemorians bedömning: Kommunernas del i kontrollverksamheten minskar. Detta får inga ekonomiska konsekvenser.

Skälen för promemorians bedömning: Den kontroll inom primärproduktionen som i nuläget utförs av kommunerna kommer från och med den 1 januari 2009 att överföras till länsstyrelserna. Den kontroll som har utförts med stöd av bestämmelser som rör de här relevanta beteckningarna har emellertid varit så gott som obefintlig. Det förhållandet att kommunerna inte ska utföra denna uppgift kommer således inte att leda till något överskott. Förslaget bör inte få några ekonomiska konsekvenser.

14.3 Konsekvenser för företagen

Promemorians bedömning: Förslaget medför inte några omfattande konsekvenser för företagen.

Skälen för promemorians bedömning: De kostnader som kan uppstå för företagen kan uppstå antingen i samband med ansökningsförfarandet eller i samband med kontroll.

Bemyndigandet i den föreslagna lagen om skyddade beteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel motsvarar det bemyndigande som finns i 7 § i den nu gällande lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel. Bemyndigandet omfattar rätt att föreskriva att avgifter ska tas ut för kontroll och handläggning av ärenden.

Enligt förslaget bör avgifter kunna tas ut för handläggning av ansökningsärenden, ansökningar om ändringar av produktspecifikationer och liknande ärenden. Avgifter ska vidare

tas ut för kontrollen av att produkten överensstämmer med produktspecifikationen innan den släpps ut på marknaden och, när det gäller vin, för årlig kontroll av att produktspecifikationen följs. De företag som ansöker om registrering av en beteckning kan således få betala en avgift som motsvarar myndighetens kostnader för handläggningen av ärendet. Denna kostnad uppstår endast för de företag som ansöker om en rätt att använda en beteckning. Dessa företag har möjlighet att, innan de lämnar in en ansökan, väga kostnaden mot den förväntade nyttan och fatta ett affärsmässigt beslut. I den mån regeringen eller en av regeringen bemyndigad myndighet beslutar om avgifter uppstår därför kostnader för företagen motsvarande myndighetens handlägningskostnader.

När det gäller den ordinarie offentliga kontrollen uppstår enligt förslaget inga nya kostnader för företagen. Kostnaden för denna kontroll bör inbakas i den årliga avgiften för livsmedelskontrollen, i de fall företagen omfattas av livsmedelskontroll, och i övriga fall bör kontrollen vara avgiftsbefriad.

När det gäller extra ordinarie kontroll bör denna enligt förslaget bekostas av den företagare som brutit mot regelverket och därmed föranlett kontrollen. Kostnader för denna kontroll samt eventuella kostnader för ålagda viten drabbar endast de företag som inte följer regelverket.

15 Författningskommentar

Förslag till lag om skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel

Lagens tillämpningsområde

1–2 §§

Paragraferna, som har kommenterats i avsnitten 5.2–5.3, motsvarar delvis 1 § i den nuvarande lagen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel m.m. I 1 § anges de EG-rättsakter som i sin helhet kompletteras av lagen och i 2 § de EG-rättsakter som delvis kompletteras av lagen, dvs. till den del de innehåller bestämmelser som rör geografiska beteckningar, ursprungsbeteckningar, traditionellt skydd och garanterade traditionella specialiteter.

3 §

Paragrafen, som är *ny* och har kommenterats i avsnitt 5.4, innehåller en upplysning om att regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, kommer att meddela de föreskrifter som behövs för att komplettera EG-bestämmelserna. Det rör sig om sådana kompletteringar som måste göras för att förordningarna ska kunna verkställas i Sverige.

Kontroll

4 §

Paragrafen, som har kommenterats i avsnitten 7.1–7.2, motsvarar i stort 2 § första stycket i den nuvarande lagen. Begreppet tillsyn och tillsynsmyndigheter ersätts med begreppen kontroll och kontrollmyndigheter. Begreppet kontroll är avsett att omfatta såväl offentlig kontroll som kontroll av att produktspecifikationerna följs. Med kontroll avses i princip det som tidigare benämnts operativ tillsyn. Begreppet kontroll är således snävare än begreppet tillsyn.

I paragrafens *första stycke* anges att regeringen ska utse de statliga myndigheter och kommuner som ska bedriva kontrollen.

I paragrafens *andra stycke* föreskrivs att en kommuns uppgift ska fullgöras av den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

5 §

I bestämmelsen, som har kommenterats i avsnitt 7.4, anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får delegera kontrolluppgifter till ett särskilt kontrollorgan.

Paragrafen motsvarar i princip 3 § i den nuvarande lagen, men har begränsats till att avse kontrollen av att produktspecifikationerna följs innan produkten släpps ut på marknaden. Detta innebär emellertid inte att det är omöjligt att delegera uppgifter i den offentliga kontrollen till särskilda kontrollorgan. Att kontrollmyndigheten kan delegera särskilda uppgifter i den offentliga kontrollen till kontrollorgan framgår direkt av artikel 5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd.

Eftersom det i detta sammanhang kan bli aktuellt att överlåta förvaltningsuppgift som innefattar myndighetsutövning till utländskt organ, aktualiseras en tillämpning av 10 kap. 5 § fjärde

stycket regeringsformen. Detta innebär att riksdagens beslut ska tas med kvalificerad majoritet eller i grundlagsordning.

Kontrollmyndigheternas övriga åligganden

6 §

Paragrafen är *ny* och har delvis kommenterats i avsnitt 7.3..

Av paragrafens *första stycke* framgår att regeringen kan utse en eller flera myndigheter att samordna övriga kontrollmyndigheters verksamhet och lämna råd och hjälp i kontrollverksamheten.

I *andra stycket* anges att kontrollmyndigheterna utöver kontrollverksamheten även ska underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter genom att bl.a. lämna rådgivning och information. Bestämmelsen innebär inte att kontrollmyndigheterna ges några nya uppgifter, utan de rådgivande uppgifterna ingår i dag i den verksamhet som benämns tillsyn. Eftersom det nya kontrollbegreppet är snävare än begreppet tillsyn bedöms det dock vara nödvändigt att införa ett särskilt författningsstöd för de aktuella uppgifterna.

7 §

I bestämmelsen, som är *ny*, föreskrivs en skyldighet för kontrollmyndigheten att verka för att överträdelser av lagen om skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel och av de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen beivras.

Bestämmelsen har kommenterats i avsnitt 7.9.

Kommunal samverkan i kontrollen

8 §

Paragrafen, som har kommenterats i avsnitt 7.5, är *ny*. Den innebär att kommunerna får möjlighet att anlita en annan kommun för uppdrag inom kontrollverksamheten eller att

uppdra åt en anställd i en annan kommun att fatta beslut i ett ärende eller en grupp av ärenden.

Förelägganden riktade till kommuner

9 §

Paragrafen, som har behandlats i avsnitt 7.6, är *ny*.

Bestämmelsen innebär att Livsmedelsverket ges rätt att förelägga en kommun som inte fullgör sin skyldighet att utöva kontroll att göra detta. Med begreppet ”sin skyldighet att utöva kontroll” avses såväl skyldigheter som följer direkt av den operativa kontrollverksamheten som övriga åligganden, dvs. tillsyn i vid bemärkelse. I begreppet innefattas således alla moment som ingår i en kommuns tillsyn, alltså inte bara operativ kontrollverksamhet utan även t.ex. administrativa åtgärder kring kontrollen, såsom upprättande av kontrollplaner. Även andra skyldigheter som inte ingår i själva kontrollen men som har ett direkt samband med denna uppgift, t.ex. rapportering till samordnande myndigheter, omfattas av begreppet.

Av 11 kap. 7 § regeringsformen följer att ett föreläggande inte kan avse åtgärder som rör kommunens myndighetsutövning mot enskild.

Föreskrifter om kontroll

10 §

Paragrafen, som har kommenterats i avsnitt 7.7, motsvarar delvis 6 § i den nuvarande lagen.

Bemyndigandet i den första punkten motsvarar i stort det bemyndigande som i dag ges i 6 § i den nuvarande lagen.

Bemyndigandet i den *andra punkten* är *nytt* och ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att meddela föreskrifter om skyldighet för en kontrollmyndighet eller ett

kontrollorgan att lämna information till en samordnande myndighet.

Rätt till upplysningar och tillträde

11 §

Bestämmelsen, som i stort motsvarar bestämmelsen i 4 § i den nuvarande lagen, innehåller bestämmelser om rätt till tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen och om rätt till upplysningar m.m. vid kontroll.

I *första stycket punkten 2* utvidgas tillträdesrätten från att avse områden, lokaler och andra utrymmen där jordbruksprodukter och livsmedel framställs eller där sådana varor hanteras till att avse alla områden, lokaler och andra utrymmen som har anknytning till den verksamhet som kontrolleras. Genom ändringen ges de kontrollmyndigheter och kontrollorgan som genomför kontroller enligt denna lag samma rätt till tillträde och upplysningar som de kontrollmyndigheter och kontrollorgan som genomför kontroller enligt bl.a. livsmedelslagen. I punkten klargörs att myndigheten eller det kontrollorgan som anlitas i kontrollen vid kontrollbesöket har rätt att göra undersökningar och ta prover.

Paragrafens *andra stycke* har inte någon motsvarighet i den nuvarande lagen. Bestämmelsen innebär att EG:s institutioner och experter och inspektörer ges samma rätt till upplysningar och till tillträde till lokaler m.m. som svenska kontrollmyndigheter.

Paragrafen verkställer på detta område artiklarna 8.2 och 45.5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd.

Bestämmelsen har kommenterats i avsnitt 7.8.

Skyldighet att tillhandahålla hjälp

12 §

Paragrafen, som har kommenterats i avsnitt 7.8, är *ny* och har således inte någon motsvarighet i den nuvarande lagen. Bestämmelsen ger stöd för att kontrollmyndigheten ska kunna verkställa artikel 4.2 g i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd. Paragrafen gäller på alla områden som omfattas av lagens tillämpningsområde, dvs. livsmedel, jordbruksprodukter, vin och spritdrycker.

Förelägganden och förbud

13 §

Bestämmelsen, som har kommenterats i avsnitt 10.1, motsvarar i sak 5 § första stycket i den nuvarande lagen. I bestämmelsen ges kontrollmyndigheterna rätt att meddela förelägganden och förbud. En nyhet i förhållande till i dag är att det klargörs att det i de EG-förordningar som kompletteras av lagen finns bestämmelser om vilka åtgärder som kontrollmyndigheterna får vidta vid enskildas underlåtelse att följa lagstiftningen. Kontrollmyndigheterna ges i paragrafen befogenhet att besluta om förelägganden och förbud utöver vad som följer av de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen.

Befogenheten att meddela förelägganden och förbud tillkommer bara kontrollmyndigheterna. Om ett enskilt kontrollorgan i sin kontrollverksamhet anser det motiverat att ingripa med ett föreläggande eller förbud, ska kontrollorganet underrätta en myndighet som har befogenhet att fatta beslut om vitesföreläggande eller vitesförbud.

Vite

14 §

I bestämmelsen, som i princip motsvaras av 5 § andra stycket i den nuvarande lagen, föreskrivs att föreläggande och beslut som meddelas med stöd av 13 § eller enligt de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen får förenas med vite. Med stöd av bestämmelsen är det således möjligt att koppla vite till de ingripanden som kontrollmyndigheten får vidta med stöd av bl.a. artikel 54 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004.

I andra stycket klargörs att om kontrollmyndigheten har anledning att misstänka att någon har begått en straffbar gärning får myndigheten inte förelägga den misstänkte vid vite att medverka i utredningen.

För vitesföreläggande gäller bestämmelserna i lagen (1985:206) om viten.

Bestämmelsen har kommenterats i avsnitt 10.1.

Omhändertagande av varor

15 §

Av bestämmelsen, som är *ny*, framgår i *första stycket* att en kontrollmyndighet, även i de fall det inte direkt följer av en EG-förordning, får ta hand om en vara som avses med ett föreläggande eller förbud om föreläggandet eller förbudet inte följs.

I andra stycket anges att ägaren till varan ska ges tillfälle att åtgärda de brister som medför att varan inte överensstämmer med regelverket. Om ägaren underlåter att göra detta ska kontrollmyndigheten låta förstöra varan på ägarens bekostnad.

Bestämmelsen har kommenterats i avsnitt 10.2.

Rättelse

16 §

Paragrafen är *ny* och har kommenterats i avsnitt 10.3.

Genom bestämmelsen ges en kontrollmyndighet befogenhet att vidta rättelse på den enskildes bekostnad.

Befogenheten att besluta om rättelse tillkommer endast kontrollmyndigheterna, inte kontrollorganen.

Hjälp av polismyndighet

17 §

Bestämmelsen, som är *ny*, har kommenterats i avsnitt 7.8.

I *första stycket* anges att polismyndigheten ska lämna den hjälp som behövs för utövande av kontroll eller verkställighet av beslut som har meddelats med stöd av denna lag, föreskrift eller beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen eller de beslut som har meddelats med stöd av EG-bestämmelserna.

I bestämmelsens *andra stycke* klargörs att biträde av polismyndighet får begäras endast i sådana situationer där det finns ett verkligt behov av polisens särskilda befogenhet att använda våld. Det är den begärande myndigheten som har att pröva om förutsättningar föreligger att begära biträde av polismyndigheten. Biträde av polismyndigheten får begäras endast om det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att polisens särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas. Av 10 § polislagen följer bl.a. att en polisman får, i den mån andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt, använda våld för att genomföra en tjänsteåtgärd, om han möts med våld eller hot om våld (punkten 1), det är fråga om att avvärja en straffbelagd handling eller en fara för liv, hälsa eller värdefull egendom eller för omfattande skada i miljön (punkten 3) eller polismannen annars med laga stöd har att bereda sig tillträde till, avspärra,

tillstänga eller utrymma byggnad, rum eller område eller biträda någon i myndighetsutövning med en sådan eller någon liknande åtgärd eller vid exekutiv förrättning enligt vad som är föreskrivet därom (punkten 6). Kontrollmyndigheten kan t.ex. begära biträde av polismyndigheten när den verksamhetsansvarige tidigare har satt sig till motvärn eller förklarat sig vägra tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som används för verksamheten. Biträde av polismyndigheten ska vidare kunna begäras i andra fall där det finns synnerliga skäl. Det kan exempelvis röra sig om situationer där det finns en överhängande risk för att exempelvis handlingar eller annat material kommer att förstöras och man inte kan avvakta med att verkställigheten löses på annat sätt.

Avgifter

18 §

Paragrafen, som innehåller avgiftsbemyndiganden, har kommenterats i kapitel 8. Bestämmelsen motsvarar i sak delvis 7 § i den nuvarande lagen.

I *första stycket 1* ges ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för livsmedelsföretagare, jordbruksproducenter och andra berörda att betala avgifter för kontroll enligt lagen, de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de EG-förordningar som kompletteras av lagen. *Första stycket 2* innefattar en rätt för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om prövning och handläggning.

I bestämmelsens *andra stycke* bemyndigas regeringen att meddela föreskrifter om skyldighet för kommunerna att ta ut sådana avgifter som avses i första stycket. I *tredje stycket* ges regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att meddela föreskrifter om hur statliga myndigheters och kontrollorgans avgifter ska beräknas. Bemyndigandet omfattar

inte kommunernas avgifter, utan varje kommun ska ha rätt att själv fastställa de avgifter som tas ut.

Överklagande

19 §

Bestämmelsen, som har överförs i sak från 6 § i förordningen om skydd för beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, m.m., har kommenterats i kapitel 11.

Bestämmelsen innebär att såväl beslut som har meddelats med stöd av nationell rätt som beslut som har meddelats med stöd av en EG-bestämmelse får överklagas. Det sistnämnda tar i första hand sikte på sådana beslut om kontrollåtgärder eller särskilda ingripanden som kontrollmyndigheterna har rätt att fatta enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004.

20 §

Bestämmelsen motsvarar i sak 8 § i den nu gällande lagen. Den innebär att beslut av en statlig förvaltningsmyndighet enligt lagen, enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen eller enligt de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detta innefattar även länsstyrelsens beslut i ett överklagat ärende enligt 19 §, dvs. ett beslut som fattats efter överklagande av en kommunal nämnds beslut. Bestämmelsen har kommenterats i kapitel 11.

21 §

Av bestämmelsen, som är *ny*, framgår att en myndighet får bestämma att dess beslut ska gälla omedelbart även om det överklagas. Bestämmelsen har kommenterats i kapitel 11.

Departementsserien 2009

Kronologisk förteckning

---

1. Förstärkt integritetsskydd vid signalspaning.
Fö.
2. Skyddade beteckningar på jordbruks-
produkter och livsmedel. Jo.

Departementsserien 2009

Systematisk förteckning

Försvarsdepartementet

Förstärkt integritetsskydd vid signalspaning. [1]

Jordbruksdepartementet

Skyddade beteckningar på jordbruksprodukter
och livsmedel. [2]